

EKONOMİNİN *ve* EMEĞİN NABZI

Mayıs-Haziran 2026 / Sayı 18

Çoklu Krizler ve Yeni Bir Dünya Savaşı

Mustafa Durmuş

- Dünya Ekonomisi: Ekonomik Kriz Sürüyor, Çelişkiler Keskinleşiyor!
- Bölüşüm Adaletsizliği: Zengin ve Yoksul Uçurumu Derinleşiyor!
- Küresel Isınma: İşçi Ölümleri Artıyor!
- Türkiye Ekonomisi: 10 Yılı Aşkın Süren Kriz, İflaslar, Yüksek Enflasyon ve İşsizlik
- Türkiye’de Gelir ve Servet Bölüşümü Adaletsizliği ve Yoksulluk
- NATO: Kimi Savunuyor?

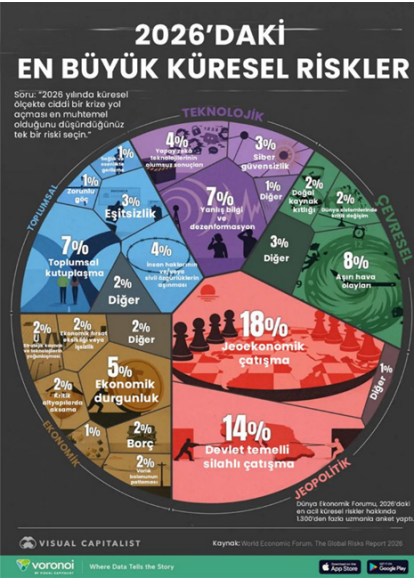

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası

Dünya Ekonomisi: Ekonomik Kriz Sürüyor, Çelişkiler Keskinleşiyor!

ABD/İsrail-İran savaşının dördüncü ayında Dünya Bankası'nın "Belirsiz Bir Geleceğe Yönelmek" başlıklı raporu yayımlandı (World Bank Group, Global Economic Prospects, June 2026 Erişim Tarihi: 18 Haziran 2026). Buna göre küresel ekonomi bir başka büyük sarsıntıyla karşı karşıya. Zira Orta Doğu'daki savaş enerji ve gübre gibi hammadde fiyatlarında sert artışlara yol açtı, enflasyonist baskıları yeniden alevlendirdi ve para politikasının sıkılaştırılacağına (faiz oranlarının yükseltileceğine) dair beklentileri güçlendirdi.

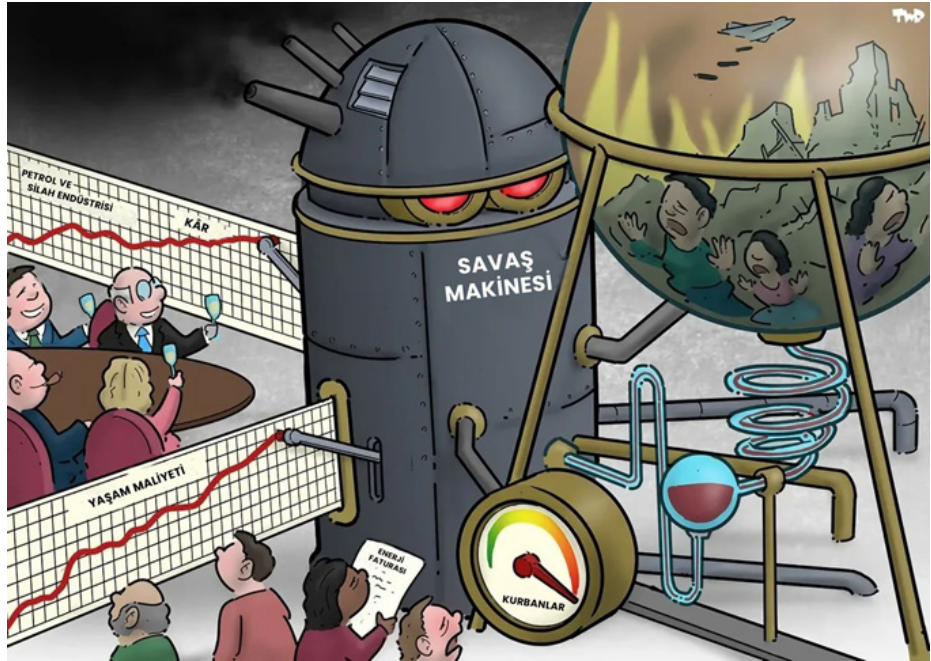
Bu çerçevede kurum, küresel ekonomik büyümenin, genel olarak, 2025'teki %2,9'luk seviyeden 2026'da %2,5'e gerileyeceğini tahmin ediyor. Bu, Covid-19 salgınından bu yana en düşük büyüme hızı demek. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerdeki büyümeninse bu yıl %3,6'ya gerilemesi bekleniyor. Bu, 2025'dekinden daha zayıf bir büyüme.

Böylece 2026'da bu ülkelerde-

ki kişi başına gelir artışının Covid-19'dan bu yana görülen en düşük seviyeye düşmesi öngörülüyor. Çin ve Hindistan hariç gelişmekte olan ekonomilerdeki kişi başına gelir seviyesinin, gelişmiş ekonomilere kıyasla, 2028'den sonrasına kadar salgın öncesi seviyesine dönmesi ise beklenmiyor. Bu da az gelişmiş ülkelerle gelişmiş ülkeler arasındaki gelir uçurumunun artacağı ve küresel yoksulluğun artarak devam edeceği anlamına geliyor.

Raporda ayrıca, artan kamu borcunun; faiz oranlarının yükselmesine, borç servisi ödemelerinin zorlaşmasına ve borç temerrüdü olasılığının artmasına yol açtığına, bunun da ekonomiler için önemli bir sorun teşkil ettiğine vurgu yapılıyor. Buna göre az gelişmiş ekonomilerin kamu borcunun tarihsel olarak yüksek seviyelerde olması nedeniyle, ek borçlanma faiz oranlarında giderek daha büyük artışlara yol açacaktır. Artan borç stoklarının; geçmişte, temerrüde düşme, düşük kredi notu, kısa vadeli borca aşırı bağımlılık ve kötü yönetim gibi özelliklere sahip ülkelerde faiz oranlarında daha da büyük artışlara yol açtığı biliniyor.

Kısaca, az gelişmiş ülkelerin halklarına adeta bir borç tuzağı kurulmuş durumda. Şu anda 3,4 milyar insan, sağlık veya eğitim harcamalarından daha fazla tutarda devlet borcu faizi ödeyen ülkelerde yaşıyor. ABD tahvil getirileri 2007'den beri görülmemiş seviyelere ulaşırken, dolar cinsinden borçlanan düşük ve orta gelirli ülkeler de artan maliyetlerle karşı karşıya kalıyor. Zengin alacaklılar kazanıyor. Geri kalan herkes kaybediyor (<https://www.equals.ink/p/g7-consequences-of-the-war> Erişim Tarihi: 18 Haziran 2026).

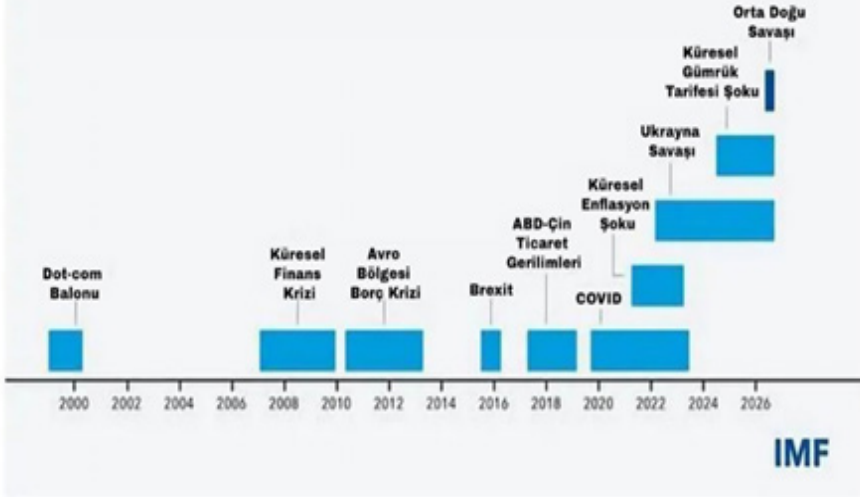

Özetle, ABD ve İsrail'in İran'a karşı yürüttüğü savaş, gıda, yakıt ve gübre fiyatlarının hızla yükselmesine neden oldu, bu da borç baskısını derinleştirdi ve ciddi anlamda gerilemiş olan kamu hizmetleri ile insani yardım sistemlerini çöküşe sürükledi.

Diğer yandan, savaşlar tek başına ortaya çıkmazlar. Nitekim 2020 yılından bu yana, ekonomik sistemde en az beş küresel çapta kriz ya da sarsıntı yaşandı. Her kriz ise bir öncekinin üzerine eklenerek eşitsizliği ve acıyı daha da artırıyor.

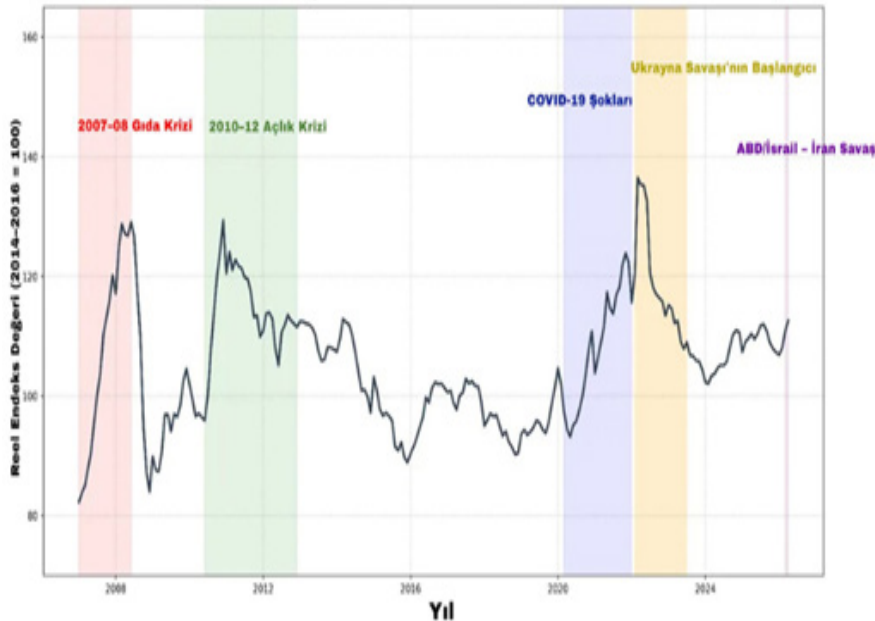
ŞOKLAR ÜST ÜSTE BİRİKİYOR

2000-2026 Jeoekonomik ve Jeopolitik Şoklar

Öncelikle, küresel gıda fiyatlarında keskin bir artış yaşandı. Öyle ki Şubat ile Nisan 2026 arasında gıda fiyatları, geçen yılın aynı dönemine kıyasla 3,4 kat daha hızlı yükseldi. İran savaşı başlamadan önce bile 720 milyon insan açlıkla karşı karşıyaydı. Mart ayında Birleşmiş Milletler Örgütü (BM), çatışmaların haziran ayına kadar devam etmesi halinde 45 milyon insanın daha aşırı açlığa sürükleneceğini öngörüyordu. Keza, Küresel Güney'deki gıda üreticilerinin büyük bir kısmını oluşturan çiftçiler için, gübre fiyatlarındaki artış, geçim kaynaklarına yönelik doğrudan bir tehdit oluşturuyor (<https://www.equals.ink/p/g7-consequences-of-the-war> Erişim Tarihi: 18 Haziran 2026).

FAO Reel Aylık Gıda Fiyat Endeksi: Tarihsel Kriz Dönemleri (2007-2026)

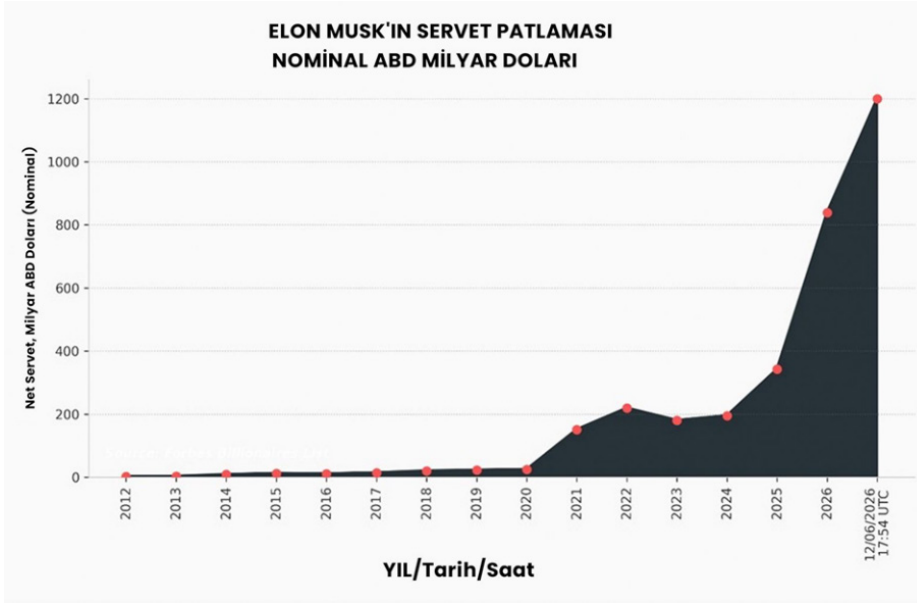

Bu arada, 2024 ve 2025 yıllarında G7 ülkeleri yardım bütçelerinden 48 milyar dolarlık kesinti yaptılar (bu, %29'luk bir düşüşe tekabül eden

tarihteki en büyük azalmadır). 2025 yılında, BM'nin insani acil durum planlarının %65'i finanse edilemedi. G7 ülkelerinin sağladığı insani yardım, 2025 yılında askeri harcamalarının yalnızca %0,75'ini oluşturdu. Fransa'nın G7 başkanlığını en son üstlendiğinden bu yana, her dakikada 44 kişi insani acil durumla karşı karşıya kaldı. Bunun sonucunda milyonlarca insan daha yoksulluğa itildi. Savaştan önce Dünya Bankası, 2026 yılında küresel yoksulluğun 25,5 milyon kişi azalacağını öngörmüştü. Bunun aksine, BM Kalkınma Programı (UNDP), savaşın yıl sonuna kadar 32,5 milyondan fazla insanı daha yoksulluğa iteceğini tahmin ediyor. Yoksulluğun azaltılması konusunda şimdiden "kayıp 10 yıl" olarak adlandırılan 2020'ler, ultra zenginler için "altın çağ" haline gelmeye başladı (Ağm).

Yüzyılımızın önceki yüzyıllardan temel farkı, çoklu krizlere sahne olmasıdır. Öyle ki ekonomik kriz (enflasyon, resesyon ve stagflasyon gibi), ekoloji krizi (iklim krizi, biyo-çeşitlilik azalması ve salgınlar gibi), jeopolitik kriz (savaşlar ve uluslararası çatışmalar gibi), sosyal ve politik krizler (otokrasi ve açık diktatörlüklere yönelimler gibi) ve teknoloji krizi gibi (yapay zekâ balonu gibi) krizler iç içe geçti.

Bölüşüm Adaletsizliği: Zengin ve Yoksul Uçurumu Derinleşiyor!

Elon Musk'ın servetinin 1,2 trilyon dolara erişerek dünyanın ilk dolar trilyoneri olması, bölüşüm adaletsizliğinin hangi boyutlara geldiğinin çarpıcı bir göstergesi. Zira Musk şu anda dünyadaki 3,8 milyar insanın toplamından 300 milyar dolar daha zengin". Eğer o bir ülke olsaydı ve serveti GSYH olarak hesaplansaydı, tek kişilik "Musk Devleti" dünyanın en büyük 20. ekonomisi olurdu: Eğer günde 1 milyon dolar harcarsaydı, servetini tüketmesi 3.280 yıldan fazla sürerdi. Musk'ın serveti, 12 Haziran 2026'da sadece birkaç saat içinde 400 milyar dolardan fazla arttı" (<https://www.equals.ink/p/a-trillion-reasons-to-tax-the-super> Erişim Tarihi: 12 Haziran 2026).

Bu zenginleşme Musk ile sınırlı değil. Dünyadaki dolar milyarderleri plütookratların zenginliği hızla artmaya devam ediyor. Özellikle de son 10 yıldır servetin en üst kesimde muazzam bir yoğunlaşma yaşanıyor.

Forbes milyarderler listesindeki verilere göre nominal olarak (yani enflasyona göre ayarlanmamış olarak), dünyadaki milyarderlerin serveti 2020'nin başındaki seviyenin 2,5 katına çıktı ve 12 Haziran 2026 itibarıyla 8 trilyon dolardan 20,1 trilyon dolar oldu (World's Billionaires List The Richest In 2026, <https://www.forbes.com/billionaires> Erişim Tarihi: Haziran 2026).

2026 yılı dünyanın en zenginleri için rekorların kırıldığı bir yıl. Hem dünya milyarderlerinin sayısı hem de servetleri tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı. Şu anda dünya çapında (rekor sayıda) 3.428 milyarder bulunuyor. Toplam servetleri, Çin anakarasının ekonomisi büyüklüğüne eşdeğer olan 20,5 trilyon dolar ile rekor seviyede. Servetleri, 2010'da küresel GSYH'nin %5'inin altındayken, şu anda %17'sini aşılıyor.

Sayı: 18/ Haziran 2026

Tez-Koop-İş Sendikası Süreli Yayın
Organı

Tez-Koop-İş Adına Sahibi:

Haydar Özdemiroğlu

Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Mustafa Eberliköse

Tez-Koop-İş Sendikası

Örgütlenme Birim Müdürü

Editör:

Mustafa Durmuş

Yayın Hazırlığı ve Düzenleme:

Genel Eğitim Sekreterliği

Yasal Haklar: Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve tasarım unsurlarının bir bölümü veya tamamı (elektronik ortamda çoğaltmak da dahil) alıntının kaynağı belirtilerek yapılabilir. Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir ve sendika tüzel kişiliğini hiçbir biçimde bağlamaz. Dergiye iletilen yazı, belge, fotoğraf, karikatür gibi ürünler geri gönderilemez.

Yönetim Yeri ve İletişim Adresleri:

Tez-Koop-İş Sendikası Genel Merkezi

Mebusevleri, İller Caddesi No:7

06580 Tandoğan- Ankara

Tel: 0312 213 34 44

Faks: 0312 213 34 30

İnternet: www.tezkoopis.org

Elektronik posta:

sendika@tezkoopis.org

x.com/tezkoopissndk

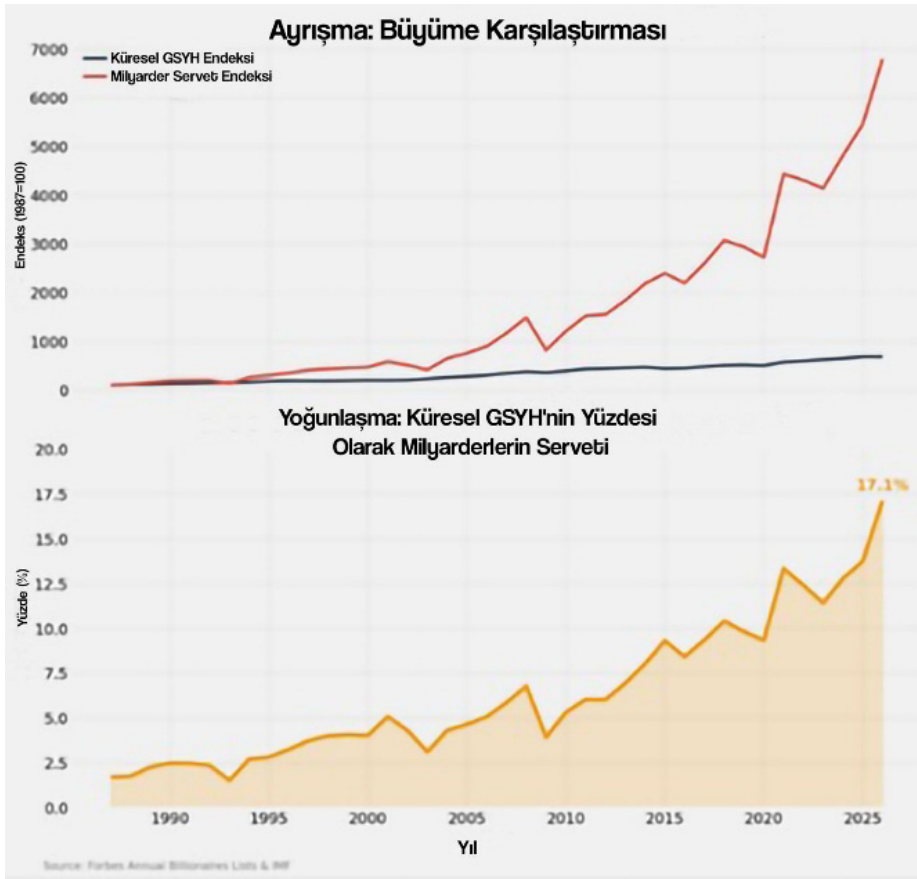
www.facebook.com/tezkoopissndk

www.instagram.com/tezkoopis/

www.youtube.com/@sendikatezkoopis

Yayın türü: Dijital İçerik

ISSN: 2630-5666

Dünyadaki milyarderlerin serveti, 1 yıl öncesine göre 4 trilyon dolar arttı. Bu rakam, dünyadaki en yoksul 4,1 milyar insanın toplam servetinden 1,5 trilyon dolar daha fazla. Bu, yaklaşık %25 oranında bir artışa denk geliyor. Milyarderlerin sayısı 400 kişi daha artarak %13'lük bir sıçrama kaydetti. Bugün artık en üst sıralarda yer alan en zengin 10 milyarder, %44 daha zengin. Sonuç olarak, milyarderlerin beşte dördü geçen yıla göre daha zengin.

Teknoloji, genel olarak, son bir yılda patlama yaşayan toplam servetin neredeyse %25'ini oluşturuyor. Bu sektördeki milyarderlerin toplam serveti, 1,6 trilyon dolarlık bir artışla neredeyse %50 büyüdü. Yapay zekâ bu süreçte çok büyük bir rol oynadı. Son bir yılda 45 yeni yapay

zekâ milyarderi ortaya çıktı (toplam 86 yapay zekâ milyarderi var).

Zirvede daha fazla servet, birçokları için yoksullaşma ve açlık anlamına geliyor. Öyle ki dolar milyarderlerinin toplam serveti 20 trilyon dolara ulaşırken, dünya nüfusunun büyük bir kısmı büyük acılarla karşı karşıya. Çünkü dünyada yaklaşık 2,3 milyar insan devamlı olarak açlıkla mücadele ediyor. 2,8 milyar insan yeterli barınma imkânından mahrum ve 2 milyar insan sağlık harcamaları nedeniyle felaket düzeyinde maddi sıkıntılar yaşıyor (Forbes raporunun analizi için bak: <https://www.equals.ink/p/another-billionaire-bonanza> Erişim Tarihi: 19 Mart 2026).

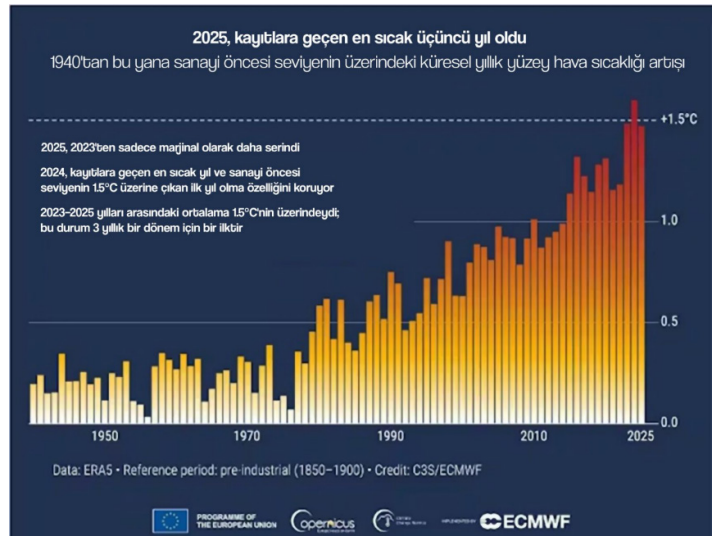
Afrika'da aşırı yoksulluk yeniden arttı. Geçen yıl dünya çapında hükümetler tarafından yardım bütçelerini kırmak için alınan siyasi kararlar, yoksulluk içinde yaşayan insanları doğrudan etkiledi ve bu durum 2030 yılına kadar 14 milyondan fazla ek ölüme yol açabilir. Oysa milyarderlerin servetlerindeki 2,5 trilyon dolarlık artış, dünyadaki aşırı yoksulluğu 26 kez ortadan kaldırmaya yetecek kadar büyük (<https://www.oxfam.org/en/resisting-rule-rich>, Erişim Tarihi: Haziran 2026).

Küresel Isınma: İşçi Ölümleri Artıyor!

2025 yılı olması gerekenden daha sıcaktı. Son üç yıl, şimdiye kadar kaydedilen en sıcak yıllar oldu. Bununla birlikte, ani sellerden güçlü kasırgalara ve şiddetli kuraklıklara kadar aşırı hava olayları yaşandı. Aslında çoğu göstergeye göre gezegenin 2025 yılında olduğundan daha soğuk olması gerekirdi.

2025 yılını beklenenden daha sıcak yapan birkaç faktör var. Bunlardan bazıları 2026 yılında da artmaya devam edecek. Bunlar:

- **Sera gazı emisyonları:** Küresel ısınmanın en büyük nedeni, büyük ölçüde fosil yakıtların yakılmasıyla ortaya çıkan aşırı sera gazı emisyonları ve 2025 yılında bu emisyonlar oldukça fazlaydı. Sera

gazları, bir battaniye gibi Dünya'nın yüzeyine yakın ısıyı hapseder ve sıcaklığı yükseltir. Ayrıca, atmosferde yıllarca hatta yüzyıllarca kalır, yani bugün salınan gazlar gelecekte de gezegeni ısıtmaya devam edecektir. Atmosferdeki karbondioksit, metan ve azot oksit seviyeleri 2025 yılında artış gösterdi. Artan enerji talebi, fosil yakıt kullanımının artmasına neden oldu. Artan elektrik talebinin yaklaşık %80'i, büyük ölçüde dünyanın ısınmasıyla birlikte artan klima talebinden kaynaklanan gelişmekte olan ekonomilerden geldi. ABD'de, yapay zekâ ve kripto para madenciliği için veri merkezlerinin hızlı büyümesi, ABD'nin karbondioksit emisyonlarının %2,4 oranında artmasına neden oldu.

• **Dünya'nın enerji dengesizliği:** Dünya'ya ulaşan güneş ışığı miktarı ile uzaya geri yayılan daha az miktar arasındaki doğal denge bozulabilir. Yakın zamanda yapılan bir araştırma, Dünya'nın enerji alımının arttığını ve sıcaklıkların hızla yükseldiğini ortaya koydu. Güneş ışığını uzaya verimli bir şekilde yansıtan kutup buzlarının azalması da enerji dengesini etkiliyor. Çünkü deniz buzu azaldıkça, ulaşan güneş ışığının çoğunu emen koyu renkli okyanus suyu ortaya çıkar. Bir döngüsel geri besleme ile, daha sıcak su deniz buzunu eritir, okyanusa daha fazla güneş ışığı girmesini sağlar ve okyanusu daha hızlı ısıtır. 2025 yılı kayıtlara geçen en düşük kış zirvesine sahip Arktik deniz buzu ve üçüncü en düşük Antarktika buz alanına sahip yıl oldu.

• **Hava kirliliği:** Kömür ve deniz taşımacılığında ağır fuel oil kullanılması sonucunda ortaya çıkan sülfat aerosol kirliliği de Dünya'nın enerji dengesini etkiliyor. Güneş ışığını uzaya geri yansıtarak soğutma etkisi yaratarak, yıllardır insan kaynaklı sera gazlarının tüm etkilerini maskeleyor. Ancak sülfat aerosol kirliliği aynı zamanda ciddi bir sağlık tehlikesi ve her yıl yaklaşık 8 milyon insanın akciğer hastalıklarından ölümüne neden oluyor. Sülfat kirliliğindeki son azalmalar (şu anda 20 yıl öncesine göre %40 daha az) küresel sıcaklıkların yaklaşık 0,2 F (0,13 C) artmasına neden oldu. Bu azalmanın büyük bir kısmı, Çin'in son yıllarda kötü şöhretli hava kirliliğini azaltma çabalarından ve 2020'den beri yürürlükte olan ve büyük gemilerin kükürt emisyonlarını %85 oranında azaltan uluslararası deniz taşımacılığı kurallarından kaynaklanıyor.

Kısaca, tüm faktörler bir araya geldiğinde, şu anda gezegen insanlık tarihinin herhangi bir döneminde olduğundan daha hızlı bir şekilde ısınıyor: 10 yılda yaklaşık 0,27 °C. Bu ekstra ısı, ani seller, sıcak dalgaları, uzun süreli kuraklıklar, orman yangınları ve kıyı seli gibi aşırı hava olaylarını tetikleyerek insan hayatını ve ekonomiyi etkileyebilir.

Çoğu iklim modeli, Pasifik El Niño'nun gelişip gelişmeyeceğine bağlı olarak 2026'nın 2025 kadar sıcak olacağını öngörüyor. Tahminçiler bunun gerçekleşme olasılığını yaklaşık %60 olarak hesaplıyor. Her yerde öyle hissedilmese de gezegenimiz yıla şimdiden sıcak bir başlangıç yaptı. Ocak ayı ABD'nin bazı bölgelerinde çok soğuk geçse de küresel çapta Dünya, kayıtlara geçen en sıcak beşinci ocak ayını yaşadı.

Keza, Güneş enerjisi üretimi 2026'da azalmaya devam edecek. Ancak Uluslararası Para Fonu (IMF), yaklaşık %3,3'lük güçlü bir küresel ekonomik büyüme öngörüyor ve bu da elektrik talebinin de artmaya devam edeceğini gösteriyor. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA), küresel elektrik talebinin en az 2030 yılına kadar yılda %3,6 artmasını bekliyor.

Diğer yandan, küresel yenilenebilir enerji kullanımı (hızla artmasına rağmen), artan talebi karşılamak için yeterince hızlı büyümüyor, bu da önümüzdeki yıllarda daha fazla fosil yakıt kullanılacağı anlamına geliyor. Daha fazla fosil yakıtın yakılması, daha fazla emisyon ve daha fazla ısınma anlamına gelirken, okyanusların ve karaların karbondioksiti emme kabiliyeti azalmaya devam ediyor. Sonuç olarak, atmosfer ve okyanuslar ısınarak, devrilme noktalarının geçilme riskini artırıyor: buzullar yok oluyor, Atlantik Okyanusu sirkülasyonu duruyor, permafrost eriyor, mercan resifleri ölüyor.

Yani sera gazı emisyonları bu şekilde yüksek oranda devam ederse, insanlık 2025 yılını hayatımızın geri kalanında küresel olarak en serin yıllardan biri olarak hatırlayabilir (<https://theconversation.com/2025-was-hotter-than-it-should-have-been-5-influences-and-a-dirty-surprise-offer-clues-to-whats-ahead> Erişim Tarihi: 5 Mart 2026).

Aşırı sıcaklardan dolayı artan işçi ölümleri

World Weather Attribution'de yayımlanan bir makale ise; "Nisan ortasından Mayıs ayına kadar Hindistan ve Pakistan'da aşırı yüksek sıcaklıklar yaşandığını; Hindistan'daki birçok şehirde günlük en yüksek sıcaklıkların 46 °C'nin üzerine çıktığını" bildiriyor. Bu koşulların dünyanın en yoğun nüfuslu bölgelerinden birini etkilemesi, "yüz milyonlarca insanı tehlikeli koşullara maruz bırakmak" anlamına geliyor. Hindistan Yarımadası'nda bu tür şiddetli sıcak dalgaları artık nadir görülüyor ve yaklaşık beş yıllık bir tekrarlama sıklığına sahip. Başka bir deyişle, herhangi bir Nisan ayında, 2026 yılının Nisan ayında gözlemlenen en sıcak 15 günlük döneme benzer sıcaklıkların yaşanma olasılığı %20 idi.

Makale ayrıca, 'iklim değişikliğinin 2026 sıcak dalgası gibi bir olayın meydana gelme olasılığını yaklaşık üç katına çıkardığını' iddia ediyor. Dahası, gelecekteki eğilimlere gelince, '1,3 °C' lik ek bir ısınma olması durumunda, bu tür olayların meydana gelme olasılığı iki katından fazla artacak ve sıcaklık 1,2 °C daha yükselecektir.'

Sıcaklıklar Avrupa'da da rekor seviyelere ulaştı. Londra, Berlin ve Paris'te geçen hafta en yüksek sıcaklıklar 30 °C'nin, hatta 40 °C'nin üzerine çıktı. Londra'da bir ay içinde iki kez rekor kıran sıcak dalgaları yaşandı. Okullar kapatıldı, tren seferleri kısıtlandı, ofisler kapandı, mahsuller yok oldu, açık

hava etkinlikleri iptal edildi, sağlık hizmetleri zorlanıyor.

Avrupa'da rekor düzeyde sıcak hava dalgası, kıtada yeni bir iklim oluşup oluşmadığını sorguluyor. Öyle ki Nature Dergisine konuşan bilim insanları, Londra'da sıcaklığın 40 °C'ye yaklaştığı, dört ya da beş gün süren bir Avrupa sıcak dalgasının bir anomali olduğunu belirtiyor. İklim bilimci Sarah Perkins-Kirkpatrick, "bu, olağanüstü bir olaydan başka bir şey değil," diyor. Ancak araştırmacılar, küresel ısınma devam ettikçe Avrupalıların gelecekte bu tür olayları daha sık görmeyi bekleyebileceğini de belirtiyor (<https://www.nature.com>, Erişim Tarihi: 26 Haziran 2026).

Küresel ısınmanın yıkıcı ve giderek şiddetlenen etkilerine dair kanıtlar ortaya çıktıkça, iklim bilimcileri, sanayi devrimi öncesi sıcaklıkların 2°C bile artması durumunda, dünyanın daha önce tahmin edilenden çok daha felaket sonuçlarla karşı karşıya kalabileceğini öne sürüyor. Bu yüzyıl içinde bu seviyenin çok ötesinde artışların yaşanması tamamen mümkün olduğundan, bu bulgular son derece endişe vericidir çünkü insanlık için korkunç sonuçlar doğurabilir. Nitekim başta Hindistan, Pakistan ve Bangladeş olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinde aşırı sıcağa maruz kalan işçiler hayatlarını kaybediyorlar.

Dünyayı yönetenler umursamıyorlar

İklimdeki felaket niteliğindeki değişimlere dair kanıtlar endişe verici bir şekilde artmasına rağmen, dünyayı yönetenler harekete geçme niyetinde değiller. Öyle ki, iklim değişikliği konusunda araştırma yapan ve öneriler hazırlayanlar, yaşanmakta olan felaketin boyutunu ve şiddetini ciddi şekilde hafife alıyor, ekonomik ve siyasi iktidar sahipleri, eldeki kanıtları tamamen göz ardı eden felaketle sonuçlanacak bir rota çiziyorlar.

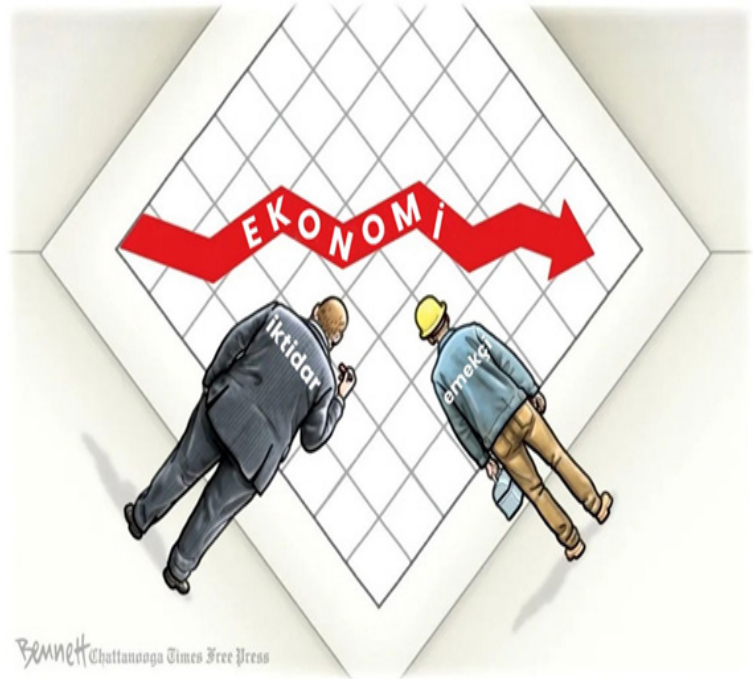
İklim değişikliği konusunda Donald Trump'ın kaba iklim inkârcılığı çok iyi biliniyor. Geçen Eylül ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, "iklim değişikliği, bence dünyaya yapılmış en büyük dolandırıcılıktır" diyen kişi oydu. Şüphesiz, Trump'ın iklim konularındaki kasıtlı cehalet

gösterisi, fosil yakıt kapitalistlerini yeşil görünüşlerini terk etmeye ve daha da pervasız ve yıkıcı bir yol izlemeye cesaretlendiriyor. Nitekim, eskiden "çevre dostu kapitalizmin (!)" savunucusu olan Kanada Başbakanı Carney'in son söylemlerine bakmak son derece öğretici.

Her geçen ay, iklim krizinin vahim doğası daha da netleşiyor ve buna dair daha ikna edici kanıtlar ortaya çıkıyor. Yine de fosil yakıt kapitalistleri ve onların siyasi destekçileri inatçı davranmaya devam ediyor ve kelimenin tam anlamıyla ateşe benzin döküyorlar. Buradan da net bir sonuç ortaya çıkıyor: İklim adaleti mücadelesinin anti-kapitalist bir siyasi perspektifle yürütülmesi gerekiyor!

Türkiye Ekonomisi: 10 Yılı Aşkın Süren Kriz, İflaslar, Yüksek Enflasyon ve İşsizlik

Türkiye'de yüksek enflasyon sürerken, ekonomik büyüme yavaşlıyor, yoksulluk artıyor. Buna rağmen siyasi iktidar işlerin iyi gittiğini söylemeye devam ediyor. Oysa, TÜİK, bu yılın ilk çeyreğine (Ocak-Şubat-Mart) ait ekonomik büyümenin (GSYH artışı) verilerini açıkladığında, Türkiye ekonomisinin bir süredir düzenli bir ekonomik yavaşlama sürecine girdiği ortaya çıktı. Öyle ki bu yılın ilk üç ayında GSYH ancak %2,5 oranında büyüebildi. (Geçtiğimiz yılın ikinci çeyreğindeki büyüme hızı bunun neredeyse iki katı idi (%4,7). Büyüme hızındaki gidişat son beş çeyrektir şöyle: 2025/I: %2,5; 2025/II: %4,7; 2025/III: %3,8; 2025/IV: %3,4; 2026/I: %2,5. Yani ekonomi beş çeyrek öncesindeki düşük büyüme hızına geri döndü (TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, I. Çeyrek: Ocak-Mart 2026, <https://veripor-tali.tuik.gov.tr/tr/press/58213>, Erişim Tarihi: 10.07.2026).

Dahası ekonomik büyüme, harcamalar yönünden; esas olarak hane halkı tüketiminin %4,8 ve devletin tüketiminin %2,1 artmasıyla (toplam %6,9) sağlandı. Bu dönemde yatırımlardaki artış ise %3 ile sınırlı kaldı. Üretim yönünden ise sanayi üretimi %0,8 oranında azaldı ki bu durum sanayi istihdamı açısından önemli sorunların olduğunu gösteriyor.

Tarımsal üretimdeki artış %4,6 ile sınırlı kaldı

Oysa tarım, istihdam ve gıda güvenliği açısından kritik öneme sahip bir sektör. Bu sektör ülkemizdeki istihdamın en az %14'ünü oluşturuyor ve milyonlarca küçük çiftçi, gıda mallarının çoğunu üretiyor. Ancak birçok çiftçi, geleneksel uygulamalar ve pazarlara, finansmana ve teknolojiye sınırlı erişim ve yüksek vergiler ve borçlar nedeniyle yoksulluk içinde yaşıyor. Bu da tarımsal üretimin azalmasıyla ve köylülerin kentlere göç etmesiyle sonuçlanıyor. Bu süreçte ihracatın %12,7 ve ithalatın %2 oranında azalmış olması, ekonominin motoru olduğu ileri sürülen dış ticaret sektörünün de tökezlediğinin bir kanıtı.

İhracat azalınca....

Bir ekonomi ihracat yoluyla büyütülemeyince, geriye içerdeki tüketim harcamalarına yüklenmek kalıyor. Ancak bunun önündeki en büyük engel; yüksek enflasyon, ağır vergiler, çok kötü bir gelir dağılımı ve yoksullaşmanın, toplumun büyük bir kesiminin satın alma gücünü ciddi oranda düşürmüş olması. Yani reel ücretler çok düşük, faizler çok yüksek olduğunda, ekonomiyi reel olarak büyütme zorlaşıyor çünkü tüketiciler harcama yapamıyor ya da artan belirsizlikler ve yüksek bireysel borçlar yüzünden temkinli davranıyorlar. Böyle bir büyümenin fakirleştirici, ithalata bağımlı, gıda sorununu derinleştirici ve gelir bölüşümünü hem sosyal sınıflar açısından hem de bölgesel olarak daha da adaletsiz bir hale getiren bir büyüme olduğu çok açık.

Kısaca, Türkiye'deki ekonomik büyüme (görelî olarak yüksek olduğu dönemlerde de), nitelikli istihdam yaratan, gelir dağılımını iyileştiren, yoksulluğu ve işsizliği ortadan kaldıran ve doğayı koruyan bir büyüme olmadı. Daha ziyade "K" biçiminde büyüdü. Yani "K" harfindeki gibi kapitalist büyüme zengini daha zengin yaparken (K'nin üst ucu), yoksulu daha da yoksullaştırıyor (K'nin alt ucu.)

İmalat sanayi ise bu süreçte GSYH içindeki pay olarak %15,9'dan %14,9'a geriledi. Oysa imalat sanayi büyümesi normalde ekonomik büyümeyi ve modernizasyonu teşvik eden en önemli faktördür. Otomobiller ve elektronik cihazlardan kimyasallara, inşaat malzeme-

lerine ve tekstil ürünlerine kadar ekonomilerin ve insanların gelişmesini sağlayan malları üretirken, ithalat bağımlılığını azaltır, iç pazarları ve ihracatı destekler.

Kârlılık azaldı, imalat sanayi zorda!

İmalat sanayindeki gerilemenin ardında azalan kârlılık var. Çünkü yeterli kârlılık yeni yatırımların, dolayısıyla da ekonomik büyümenin ana sürücüsüdür. Nitekim, enflasyonla mücadele için alınan önlemler etkisiyle sanayide baş gösteren düşük kârlılık kısılacı, İSO 500 raporunda da tescillendi. Çünkü sanayi devlerinin satış kârlılığı %3,4 oldu (%7,1 olan 10 yıllık ortalamasının altında kaldı). Sektörler arasındaki uçurumun derinleştiği listede yedi sektör kârlılıkta eksiye düşerken; madencilik %27,2 ile kârlılıkta zirveye yerleşti, tekstil ise %-10,6 ile kârlılıkta en çok kan kaybeden oldu (<https://www.ekonomim.com/ekonomi/kar-sorunu-sanayi-devlerini-de-vurdu-haberi>, Erişim Tarihi: 24 Haziran 2026).

İmalat sektörü ayrıca, farklı beceri düzeylerinde istihdam yaratarak, özellikle kadınların kayıt dışı çalışmalardan güvenli ve kayıtlı istihdama geçmelerine yardımcı olabilir. Oysa Türkiye'de genel olarak mevsim etkisinden arındırılmış istihdam oranı (Nisan ayında) %48,1 gibi, düşük bir oranla Avrupa ülkelerinin çok gerisinde kaldı (İşgücü İstatistikleri, Nisan 2026, <https://veriportali.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 4 Haziran 2026).

Diğer yandan, istihdam sadece yoksulluktan kurtulmanın bir yolu olmakla kalmaz, aynı

zamanda saygınlık, umut ve istikrar da sağlar. Nitelikli ve iyi ücretli işler, kendi kendine yeten ekonomiler oluşturur, insani ihtiyaçları azaltır ve mal ve hizmet talebini artırarak kalkınmanın hem sürdürülebilir hem de başarılı olmasını sağlayabilir.

İSO 500'de 2024 yılında 32 şirketle temsil edilen tekstil ve hazır giyim sektöründeki şirket sayısı 2025'te 29'a geriledi, net satışlar sadece %10 civarında bir artış gösterdi. Aynı dönemde İSO 500'ün toplam net satışları %27 büyüdü. İki sektörün toplam net satışlardan aldığı pay %2,4'ten 2025'te %2,1'e düştü (<https://www.ekonomim.com/sectorler/tekstil/tekstil-ve-hazir-giyim-kuculuyor-haber/>, Erişim Tarihi: Haziran 2026). Bu eğilimin 2026 yılının ilk üç ayında da sürdüğü tahmin edilebilir.

Yüksek işsizlik sorun olmaya devam ediyor!

TÜİK'e göre 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2026 yılı Nisan ayında bir önceki aya göre 5 bin kişi azalarak 2 milyon 868 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise 0,1 puan artarak %8,2 seviyesinde gerçekleşti. İşsizlik oranı erkeklerde %6,8 iken kadınlarda %11,0 olarak tahmin edildi (İşgücü İstatistikleri, Nisan 2026, <https://ve-riportali.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 4 Haziran 2026). Ancak TÜİK'in bu verileri "dar kapsamlı" işsiz sayısına ilişkin. TÜİK, yaptığı işsizlik tanımıyla işsizlik oranlarını düşük gösteriyor. TÜİK'e göre işsiz; referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki kişidir. Gerçek işsizlik tanımı, işsizliği referans haftasında istihdamda olup fiili olarak 40 saatten daha az çalışmış ancak müm-

kün olsa daha fazla çalışmaya başlayabilecek kişileri, iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanları ve iş bulma umidini yitirdiği için iş aramayan ama çalışma isteği olup kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olanları da içerir.

Dolayısıyla Türkiye'de işsizlik oranlarına ilişkin TÜİK verileri, işsizlik tanımının kapsamı nedeniyle gerçeği yansıtmıyor. Diğer yandan esnek ve kural dışı çalışma biçimlerinin özellikle gençler ve kadınlar arasında yaygınlaştırılması da işsizlik oranlarını aşağıya çekiyor. Kısmi süreli çalışanların sayısındaki artış, işsiz sayısını düşük gösteriyor.

İşsizlik oranları, eksik istihdamdaki artışa koşut olarak da düşüyor. Referans haftasında sadece birkaç saat/gün çalışmış olanlar işsizlik tanımının dışında tutuluyor.

Tüm bunlar beraber düşünüldüğünde, Türkiye'de işsizlik azalmıyor; aksine artıyor. Geniş tanımlı işsizlik oranı %30,1; yani ülkede gerçek anlamda 12 milyonu aşkın kişi işsizdir.

Emekçiler daha da yoksullaştı

İşçi sınıfı ve diğer emekçilerin milli gelirden aldığı payın geçen yılın aynı çeyreğindeki gibi %42,7 ile sınırlı kalması, emekleriyle geçinen milyonlarca insanın refahının artmadığını, hatta yüksek vergiler ve yüksek enflasyon yüzünden bu kesimin daha da yoksullaştığını gösteriyor.

Dahası, sorun yoksullaşmanın artmasının da ötesine geçti. Artık Türkiye'de potansiyel bir açlık ya da eksik beslenme sorunu söz konusu. Çünkü yoksul hanelerin gıda harcamalarına ayırdığı pay giderek azalıyor. TÜİK'e göre; 2024 yılı sonunda; hane halkının gıda ve alkolsüz içkiler için ayırdığı pay toplam harcamalarının %18,1'ini oluşturuyordu. 2025 yılı sonunda bu pay %17,3'e geriledi çünkü konut ve kira harcamalarının payı arttı. Öyle ki 2024 yılında konut ve kira harcamalarının payı %26 iken, bu pay 2025 yılı sonunda %29,3'e yükseldi (TÜİK, Hane Halkı Tüketim Harcaması, 2025 Erişim Tarihi: 2 Haziran 2026). Özetle, halk artık evinin kirasını ödeyebilmek için boğazından kırmak zorunda kalıyor.

Suçlu enflasyon mu, izlenen ekonomi politikaları mı?

Bu konuda her ne kadar suçlu (özellikle de ABD/İsrail-İran savaşı ile birlikte artan) enflasyon olarak gösterilse de asıl suçlu; yıllardır izlediği ekonomi politikaları sonucunda enflasyonu azdıran ve böylece zaten bozuk olan gelir dağılımını daha da bozan, bir avuç süper zengini daha da zengin ederken, toplumun %80'ini yoksulluk ve açlık sınırının altında yaşamaya zorlayan hükümetlerdir. Enflasyon ve yoksulluk, bu düzenin ve onun direksiyonunda olan siyasal iktidarın sınıfsal tercihlerinin ve dünyadaki gelişmeleri doğru değerlendirememesinin bir sonucudur.

Türkiye'deki yüksek enflasyonun gerçek nedenleri

Siyasal iktidar ve medyası, asgari ücretin artırılmasının enflasyonu artıracak olduğunu, ücret zammı ile birlikte tüketici talebinde oluşacak artışın fiyatların (enflasyonun) hızla yükselmesine neden olduğunu söylese de gerçek durum bu değil.

Ülkedeki yüksek enflasyonun asıl kaynağını; yanlış faiz politikası sonucunda hızla artan döviz kurunda, TL'nin değersizleşmesinde, ithalata aşırı düzeyde bağımlı üretim ve ihracatın yapısında, seçimler nedeniyle pompalanan krediler ve genişletilmiş para ve maliye politikaları gibi popülist politikalarda, dört kata yakın artan banka kârlarında, tekel konumundaki zincir marketlerin fiyat artışlarında ve sanayi sektöründeki yüksek reel kâr artışında, spekülasyon fiyat artışlarında, hız kesmeyen güvenlik harcamalarında ve son olarak siyasal iktidarın

yüksek enflasyonu hem yoksuldan zengine doğru bir servet transferi aracı hem de bir vergi gibi kullanmak istemesinde aramak gerekir.

Ücret pazarlığı ile sınırlı bir sendikacılık yeterli değil, sınıf sendikacılığı gerekiyor

Yapılan toplu iş sözleşmeleri ne kadar gelişkin ekonomik ve sosyal haklar içerse de yüksek enflasyon karşısında kazanılmış haklar anlamını yitiriyor. Böyle bir ekonomik ortamda, borçlanarak hayatta kalmaya çalışan emekçiler, borçlanmanın da daha pahalı hale gelmesiyle sistematik olarak yoksullaşmaya devam ediyor.

Dolayısıyla, işçi sendikalarının yalnızca ücret pazarlığı yapmakla kalmayıp, kamusal denetim, fiyat istikrarı ve gıda güvenliği savunucuları olması da gerekiyor. Emekçi sınıfların düşük ücretlere mahkûm edildiği; yüksek enflasyon karşısında yeniden yoksullaştırıldığı bu dönemde, örgütlü emeğin siyasal tercihlerle belirlenen yeniden bölüşüm politikaları ile de mücadele etme zorunluluğu; bir başka deyişle, sınıf sendikacılığı yapmanın gereği bir kez daha ortaya çıkıyor.

Cari Açık/ Artan Döviz İhtiyacı ve Bütçe Açığı

Türkiye ekonomisinin en yumuşak iki karnından biri cari açık, diğeri ise bütçe açığıdır. Örneğin Mayıs 2026 itibarıyla yıllık olarak dış ticaret açığı 74,4 milyar dolara, cari açık ise 37,3 milyar dolara yükseldi. Aylık olarak cari açık bu yılın mayıs ayında 1,46 milyar dolar oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı bu yılın nisan ayında %80 oldu (<https://www.tcmb.gov.tr>; <https://veriportali.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2026).

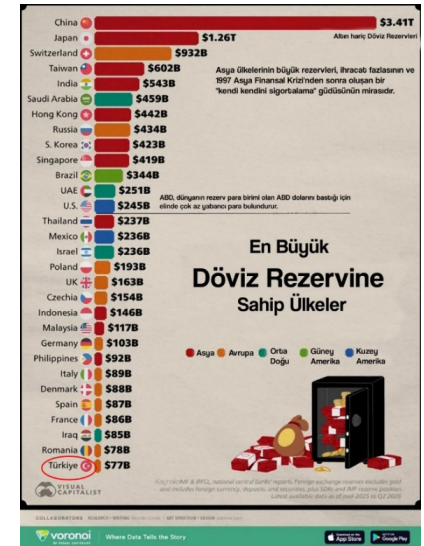
Yani bir süredir iç talebi baskılayarak ihracata yönelmeye çalışan Türkiye kapitalizmi savaş öncesinde de ihracatta sorunlar yaşıyor ve artışı önlenemeyen ithalat yüzünden dış ticaret açığı ve cari açık veriyordu. Bu durum savaş ile birlikte daha da kötüleşti. Zira ülkenin en büyük pazarı olan Avrupa ekonomisi, savaşın da etkisiyle büyük ölçüde durgunluğa girdi.

Sadece cari açığa bakarak yapılan yorum ve değerlendirmeler eksik kalabilir. Zira dövizin fiyatını (kuru) belirleyen toplam döviz çıkış (talep) ve girişleridir (arz). Nitekim 2026 yılının ilk 3 ayında 68,7 milyar dolar kadar döviz çıkışı oldu. Bunun 23,7 milyarı cari açıktan kaynaklandı. Cari açık, toplam döviz ihtiyacının sadece %34,4'ünü açıklıyor (kalanı diğer kalemlerden kaynaklanıyor). İkinci büyük çıkış kalemi 16,1 milyar dolarlık büyüklükle Net Hata ve Noksan kalemi. (Bu çıkışın önemli bir bölümünün altın ithalatı için olduğu ileri sürülüyor). Diğer bir büyük çıkış kalemi de 13,1 milyar dolarlık uzun vadeli kredi geri ödemeleridir.

Ocak - Mart 2026 Döviz Dengesi	Milyon \$
DÖVİZ ÇIKIŞLARI	-68.677
Cari Açık	-23.696
Uzun Vadeli Kredi Geri Ödemeleri	-13.149
Doğrudan Yatırımlar (Net)	-274
Hisse Senetleri (Net)	-798
Yurt Dışı Yerleşiklerin Mevduatları (Net)	-3.059
Net Hata ve Noksan	-16.166
Bankaların Dış Şubeleri ve Muhabirleri	-11.461
Sermaye Hareketleri	-74
DÖVİZ GİRİŞLERİ	68.677
Diğer Varlıklardaki Azalışlar	2.071
Borçlanma Senetleri	2.498
Uzun Vadeli Krediler	21.693
Kısa Vadeli Krediler	359
Rezerv Varlıklar	42.054
Diğer Yükümlülüklerdeki Azalış	2

İşin asıl sorunlu tarafı ise bu ihtiyacın karşılanma biçimidir. İhtiyacı karşılamak için tam 42 milyar dolar rezerv kullanıldı ve ilave olarak 22 milyar dolarlık dış kredi alındı. Dahası vadesi gelen tahvillerin geri ödemeleri yapıldıktan sonra 2,5 milyar dolar yeni tahvil borçlanması yapıldı. Kısaca, dövizle borçlanmanın hızına yetişilemiyor. Cari açık ve döviz rezervlerindeki azalma ancak yeni borç alınarak kapatılabiliyor (<https://www.tcmb.gov.tr>; <https://veriportali.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2026).

Eriyen Rezervler

Dış açığın finansmanı için şubat ayında toplamda 24,2 milyar dolarlık Merkez Bankası rezervi kullanıldı. Yani rezervler 24,2 milyar dolar azaldı. Savaş döviz rezervlerindeki azalmayı daha da artırdı. Döviz rezervleri 10 Nisan 2026'da 56,3 milyar dolar iken, iki haftada (24 Nisan) 3 milyar dolara yakın azalarak 53,2 milyar dolara geriledi. Takas hariç net döviz rezervleri 30 milyar dolara kadar düştü. Mayıs ve haziran aylarında da bu erime devam etti. 5 Haziran tarihinde 159,4 milyar dolar olan toplam rezervler 12 Haziran'da 152,1 milyar dolara; döviz rezervleri ise 46,5 milyar

dolardan 45,4 milyar dolara geriledi. Altın rezervlerinde daha büyük bir düşüş yaşandı. (Mayıs ayına göre haziran ayında %7'ye yakın bir azalma görüldü) (<https://www.tcmb.gov.tr>, Erişim Tarihi: 23 Haziran 2026). Diğer yandan, Nisan 2026'ya ait rezerv düzeyi, IMF'nin rezerv göstergesi açısından yeterli değil. Rezervlerde IMF göstergelerine göre yapılan bir analiz, ideal seviyeye ulaşmak için 123,1 milyar dolar daha rezerv biriktirme ihtiyacı olduğunu ortaya koyuyor (<https://www.ekonomim.com/ekonomi/ideal-rezerve-ulasmaya-1231-milyar-daha-var-haberi>, Erişim Tarihi: Haziran 2026).

Özetle, ağır toplumsal faturalar ödenerek biriktirilen rezervler, savaşın sürmesi halinde daha da azalacak ve bu da ülkeyi bir döviz krizi riski ile karşı karşıya bırakacaktır.

Hızla Artan Faiz Ödemeleri

Bütçe açığı artmaya devam ediyor. Faiz ödemeleri ise bütçe açığının iki katından fazla. Öyle ki bu yılın Mayıs ayında Merkezi Yönetim Bütçesi açığı 298,2 milyar TL, 5 aylık (Ocak-Mayıs) açık ise 1, 057 milyar TL oldu. Bu 5 ayda ödenen faizin 1,263 milyar TL olması, yani faiz ödemelerinin bütçe açığından 200 milyar daha fazla olması, başta vergiler olmak üzere kamu gelirlerinin asıl olarak tefeci sermaye için kullanıldığını ortaya koyuyor.

Diğer yandan siyasal iktidar mali disiplini sağlama gerekçesiyle, vergilere yükleniyor. Öyle ki bu yılın ilk 5 ayında vergi gelirlerinde %32,4'lük bir artış sağlandı (<https://kmyd.hmb.gov.tr/detayli-tablolar>, Erişim Tarihi: Haziran 2026). Oysa bu ilk 5 aydaki resmi enflasyon toplam %15,6. Yani siyasal iktidar, vergi gelirlerini enflasyonun iki katından fazla artırarak, halktan gereğinden fazla vergi aldı.

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ			
	Mayıs 2026	Ocak-Mayıs 2026	AÇIKLAMA
Bütçe Açığı	- 298 Milyar TL	1,057 Trilyon TL	Beş aylık faiz ödemesi bütçe açığından 200 milyar TL fazla
Faiz Ödemesi	129 Milyar TL	1,263 Trilyon TL (%51,1 Artış)	
Vergi Gelirleri Artışı	%-22,1	%32,4	Beş aylık enflasyon (TÜFE): %15,6
Gelir Vergisi	%-57,4	%35,1	
Kurumlar Vergisi	%-66,1	%58,1	
Dahilde KDV	%-21,9	%26,9	
ÖTV	%-9,5	%10,6	
İthalde KDV	%17,5	%28,4	
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı			

Kamu Borçlarında Tehlikeli Gidişat

Mayıs 2026 itibarıyla toplam kamu borç stoku 15 trilyon TL'ye dayandı. Bunun %60'ı iç, %40'ı dış borçlardan oluşuyor. Ancak bunun %48'i TL ve %52'si döviz cinsinden borçlardan oluşuyor (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Merkezi Yönetim Borç Stoku Döviz-Faiz Yapısı, Erişim Tarihi: 12 Temmuz 2026).

Hazine Temmuz-Eylül döneminde toplam 1,5 trilyon TL'lik bir iç borç geri ödemesi yapacak. Bunun finansmanı için aynı aylarda toplam 1,7 trilyon TL'ye varan bir iç borçlanma yapacak (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, İç Borçlanma Stratejisi, Temmuz-Eylül 2026 Erişim Tarihi: 30 Haziran 2026).

Hazine iç borçlanmayı büyük ölçüde "doğrudan satış" yöntemiyle yapıyor. Oysa, doğrudan satış yönteminin en tartışmalı tarafı; şeffaflığın az olması ve gerçek piyasa faizini yansıtmaması. Ayrıca ihalelerin büyük çoğunluğu altın, dolar ve euro ile yapılan kira sertifikaları cinsi enstrümanlarla yapılıyor. 2021 yılında doğrudan satış yöntemiyle satılan borç senedi toplamı 69,4 milyar TL iken bu, 2022 ve 2023 yıllarında sırasıyla 64,3 milyar TL ve 71,2 milyar TL oldu. Ancak bu şekilde borçlanma tutarı 2024 yılında 406,2 milyar TL'ye ve 2025 yılında 420,2 milyar TL'ye yükseldi. Bu yılın sadece ilk dört ayında 835 milyar TL doğrudan borçlanma programlandı. Ocak-Temmuz içinse bu miktar 1.640 milyar TL olarak açıklandı. İç borçlanmanın yarından çoğu altın ve döviz olan kira sertifikaları ile yapılıyor.

Hazine tarafından 11 Şubat 2026'da yapılan beş yıl vadeli kira sertifikası borçlanmasında, Hazine altı ayda bir %15,15 faiz ödemeye razı oldu. Bu yılda yaklaşık olarak %33 civarında bileşik faize karşılık geliyor. Bu, 2030 ve 2031 yıllarında enflasyon, hedeflendiği gibi %5'e düşecekse, devasa bir reel faiz ödemesinin kabul edilmesi demektir (R. Hakan Özyıldız, "Doğrudan satış (!)", Erişim Tarihi: 17 Haziran 2026). Bu da büyük parasal servet sahiplerine Hazine eliyle, borçlanma yoluyla, nasıl devasa bir servet transferi yapıldığının somut kanıtıdır.

Kamu Borç Stokunun Yapısı Endişe Veriyor

Her ne kadar kamu borç stokunun milli gelir içindeki payı %30'un altında olsa da bu stokun enstrüman yapısı ve bu

hesaba dahil edilmeyen faiz ödemeleri dikkate alındığında durum böyle değil. Çünkü toplam kamu borç stokunun (anapara) %52'si altın ve dövizden oluşuyor. Yani hiç yeni borç alınmasa bile, döviz kuru ve altın fiyatlarındaki değişim sonucu, anapara (stok) durduğu yerde şişiyor, büyüyor ve Hazine'nin ödemesi gereken miktar artıyor. Mart 2026 itibarıyla stokun sadece %33'ü sabit faizli TL enstrümanlardan oluşuyor. Diğer bir deyimle, faiz veya kur değişse bile bu borçlanma senetlerinin anapara ve faiz ödemeleri etkilenmiyor. Haziran 2023'te bu oran %27 iken, giderek arttı. Enflasyonla mücadele edildiğinin ileri sürüldüğü, faizlerin düşmesinin beklendiği bir dönemde, Hazine'nin sabit TL faizle borçlanmayı tercih etmesi, gerçekte enflasyonun düşeceğine inanmadığının bir kanıtı.

Keza, Hazine tarafından yapılan ödeme projeksiyonlarına göre sadece iç borçlar için anapara borç toplamının 8,7 trilyon TL iken, ödenecek faizin 9,2 trilyon TL olduğu görülüyor. Dahası, Hazine'nin

borç stoku, önceki yıllarda 5-9 yıl arasında katlanırken, artık 1,5 – 2 yılda bir katlanma hızına erişti. Bunun bir nedeni 2018'deki siyasal rejim değişikliği ve Rahip Brunson ve Gazeteci Deniz Yücel krizi, diğer nedeni döviz ve altın ağırlıklı borçlanma ve aşırı yüksek faiz ödemeleri için de yeni borç alınmasıdır (R. Hakan Özyıldız, "Kamu borç miktarı üzerine birkaç kelâm", Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2026).

Türkiye'de Gelir ve Servet Bölüşümü Adaletsizliği ve Yoksulluk

Türkiye, gelir ve servet bölümünde eşitsizlik açısından dünyada başta gelen ülkelerden biri. Gelir dağılımında eşitsizlik bağlamında, Avrupa ülkeleri arasında eşitsizliğin en yüksek olduğu ülke konumunda. Dahası, Türkiye'de eşitsizlik son 10 yıldır artarak sürüyor.

Öyle ki nüfusun en zengin %10'u toplam gelirin %53'ünü alırken, en alttaki %50'lik nüfus yalnızca %15'ini alabiliyor. Servet dağılımı ise en zengin azınlığın elinde yoğunlaşmış durumda: En zengin %10, toplam servetin %68'ini elinde tutuyor. Tek başına en üst %1'lik nüfus toplam servetin %35'ine sahip. Kişi başı ortalama gelir: 22.800 euro (SGP), ortalama servet ise: 105.600 euro (SGP) düzeyinde. En üst %10 ile en alt %50 arasındaki gelir farkı ise (2014-2024 yılları arasında), 32 kattan 35 kata yükseldi, bu da eşitsizliğin artmakta olduğunu gösteriyor. Özetle, Türkiye'de hem gelir hem de servet, giderek üst gelir ve servet gruplarında yoğunlaşıyor.

Yani ülkenin 90,000'i aşkın dolar milyoneri ve 30'un üzerindeki dolar milyarder, izlenen yüksek kur ve faiz politikalarının yanı sıra, açlık sınırının altında çalıştırdıkları işçilerin sömürsü üzerinden biriktirdikleri servetlerini füze hızıyla artırdılar. Öyle ki 2024 yılında, Türkiye %8,4 ile dolar milyoneri ile dolar milyoneri sayısını en fazla artıran ülke oldu.

Bozuk gelir dağılımı

TÜİK'in gelir dağılımı araştırma sonuçlarına göre (2025); 2024 yılında en yüksek eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirine sahip %20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay 2016 yılına göre 0,8 puan artarak %48,0 olurken, en düşük gelire sahip %20'lik grubun aldığı pay ise 0,2 puan artarak %6,4 oldu.

Gelir dağılımı eşitsizliği ölçütlerinden olan Gini Katsayısı, sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, bire yaklaştıkça gelir dağılımında bozulmayı ifade ediyor. Sosyal transferler hariç tutulduğunda, Gini Katsayısı 0,473, emekli ve dul yetim maaşı dahil diğer tüm sosyal transfer gelirleri hariç tutulduğunda ise 0,420 olarak tahmin edildi. Brüt gelir üzerinden hesaplanan Gini katsayısı ise 0,422 oldu (TÜİK, Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2025, <https://veriportali.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26 Aralık 2025).

Anket yılı	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Gelir referans yılı	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İlk %20 (En düşük)	6,2	6,3	6,1	6,2	5,9	6,1	6,0	6,1	6,3	6,4
İkinci %20	10,6	10,7	10,6	10,9	10,6	10,8	10,4	10,2	10,4	10,4
Üçüncü %20	15,0	14,8	14,8	15,2	14,9	15,1	14,7	14,3	14,6	14,6
Dördüncü %20	21,1	20,9	20,9	21,4	21,1	21,3	20,9	20,6	20,7	20,7
Son %20 (En yüksek)	47,2	47,4	47,6	46,3	47,5	46,7	48,0	48,7	48,1	48,0

Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

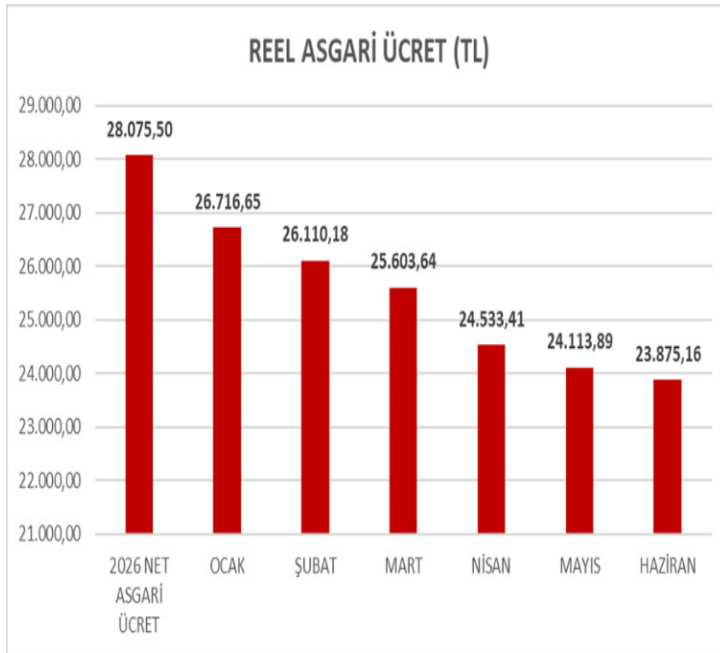
Kapitalizm eşitsizlikler üretmede ve bunu derinleştirmede mahir bir sistemdir. Özellikle de 1990'lardan bu yana küresel ekonomiye yön

veren neo-liberal kapitalizmin temel özelliklerinden biri; eşitsizlikleri derinleştirmek ve genişletmek oldu ve bu durum çoğunluğu zor durumda bırakırken, küçük bir azınlığı zenginleştirdi. Kadınlar ve yerli halklar, farklı kimlikler ve etnisiteler bu eşitsizliklerden çok daha kötü bir şekilde etkilenirken, kıtlık ve aşırı yoksulluğun artmaya devam ettiği bir durumda kamunun geri çekilmesi, yoksulluk ve eşitsizlik kısır döngüsünü daha da beslemeye devam ediyor.

Çalışan Yoksulluğu

2026 yılının haziran ayında TÜİK'in aylık enflasyon oranını %0,99 ve yıllık oranını %32,11 olarak açıklaması (TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi, Haziran 2026 Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2026), sadece yoksullaşmanın artarak sürdüğünü değil, aynı zamanda enflasyonla mücadelenin de başarısız olduğunu ortaya koydu. TÜİK'in açıkladığı resmi enflasyon verileri ile ilgili güvensizlikse sürüyor: Diğer taraftan, bağımsız iktisatçılar kuruluğu ENAG bunları sırasıyla; %1,94 ve %51,49 olarak açıkladı (<https://x.com/ENAGRUP>, Erişim Tarihi: 8 Temmuz 2026). Yani iki kuruluşun verileri arasındaki fark neredeyse iki kattır.

Bu yıl için geçerli olmak üzere, ülke tarihinde ilk kez hem asgari ücretlinin hem de en düşük işçi, Bağ-Kur ve memur emeklisinin (sözde) zamlı ücretleri topyekûn açlık sınırının altında kaldı. Öncelikle, asgari ücrete gerçekte zam yapılmadı ve 28,075 TL olarak belirlenen ücret 10 milyona yakın asgari ücretli ve ailesine dayatıldı. Her ne kadar bu ücret %27'lik bir artışa tekabül etse de bu artış gerçek artış değil. Nitekim asgari ücretteki altı aylık erime 4,200 TL'yi aştı ve reel asgari ücret 23,875 TL'ye düştü.

Asgari ücret açlık sınırının altında, yoksulluk sınırının dörtte biri düzeyinde seyrediyor. Asgari ücretin kişi başına milli gelire oranı ise 1974'te %80,6 iken, 2026'da %45,7'ye geriledi ve asgari ücretlilerin büyümeden aldığı pay giderek azaldı.

Yüksek enflasyon ve adaletsiz vergilerin işçi ücretlerine ilk beş aylık sürede toplam faturasının en az 890 milyar TL olduğu hesaplanıyor. Yani bu iki olgu aracılığıyla İktidar Bloku, işçi sınıfından 1 trilyon TL'ye yakın bir ücret gelirini geri aldı (DİSK-AR, "Ücret Kayıpları İzleme Raporu Haziran 2026", <https://arastirma.disk.org.tr>, Erişim Tarihi: 8 Haziran 2026).

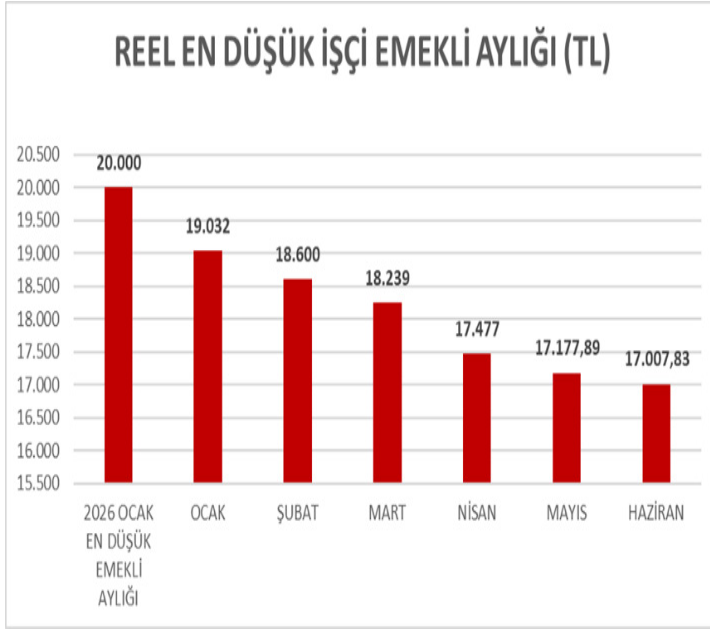
Yoksul Emekli İşçiler Dönemi

2002'de ortalama emekli aylıkları asgari ücretin %22 ve 2003'te %36 üzerindeydi. Emekli aylıkları asgari ücret karşısında giderek düşmeye başladı ve 2018 yılında uygulanmaya başlayan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ardından asgari ücretin altına geriledi. 2023 yılında ortalama emekli aylığı asgari ücretin %26 altına indi (https://x.com/Emegin_Halleri/status/2013968530501189959 Erişim Tarihi: 25 Haziran 2026). Emekli aylıklarındaki artış asgari ücretteki artışın çok gerisinde kaldı. Bunun anlamı, asgari ücret artışı nedeniyle daha fazla prim geliri elde eden SGK'nin emeklilere daha az aylık ödemesidir.

Böylece hükümet, asgari ücretlilerden sonra diğer emekçi ve emekli kesimlere de düşük ücret zammı uygulayarak enflasyonla mücadelenin bedelini bu kesimlere ödetirdi: 30-40 milyon asgari ücretli işçi ve ailesi ve 30 milyonu aşan emekli ve ailesi ile birlikte en az 60-70 milyonluk bir nüfus açlık ücretine bir yıl daha mahkûm edildi.

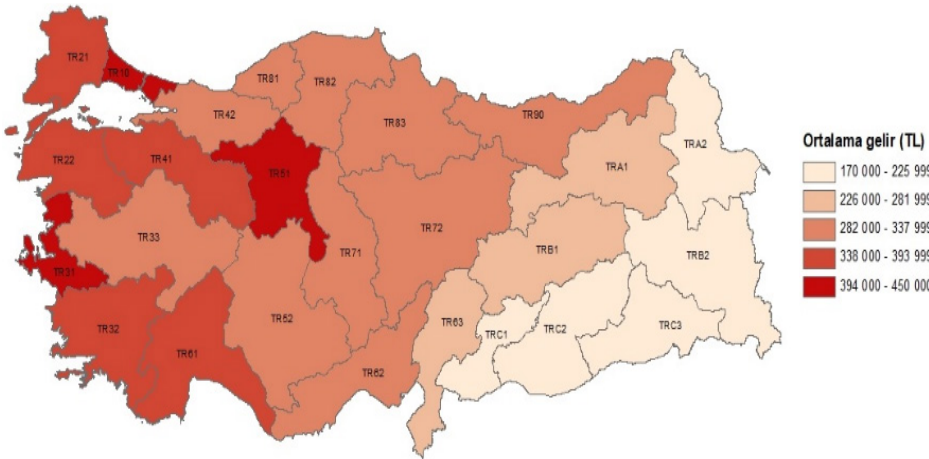
Diğer yandan, TÜİK ödenen emekli maaşlarını da kapsayan sosyal koruma harcamalarının 2023 yılında önceki yıla göre %109 artarak 2 trilyon 693 milyar TL'ye çıktığını açıkladı. Buna göre emekliler için yapılan sosyal koruma harcamalarının GSYH'deki payında büyük düşüş var çünkü 2019'da %6,1 olan emeklilerin payı 2023'te %4,4'e geriledi (DİSK-AR, "Türkiye Emekliler için En Az Harcama Yapan Ülkeler Arasında", <https://arastirma.disk.org.tr/wp-content/uploads/2024/10/Dunya-ve-Turkiye-Emekliler-Icin-Na-Harciyor.pdf>, Erişim Tarihi: 25 Haziran 2026).

En düşük işçi emeklisi aylığındaki 6 aylık erime ise 2,992 TL'yi aştı. Böylece reel aylıklar 20,000 TL'den 17,007 TL'ye geriledi.

Bölgesel Yoksullukta Ayrışma

TÜİK araştırması sonuçlarına göre (2025 yılında); Türkiye'de yıllık ortalama eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri 332,882 TL iken, İBBS 2. Düzey bölgeleri itibarıyla en yüksek olduğu bölge 449,618 TL ile TR51 (Ankara) bölgesi oldu. Bu bölgeyi, 434,929 TL ile TR10 (İstanbul) bölgesi ve 405,896 TL ile TR31 (İzmir) bölgesi izledi. En düşük yıllık ortalama eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert geliri ise 172,552 TL ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkâri) bölgesinde gerçekleşti (TÜİK, Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2025, <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53993>, Erişim Tarihi: Aralık 2025).

Bölgesel gelir dağılımı farklılıkları ve bazı bölgelerde üretim faaliyeti kesintisine neden olan çatışmalar, bölge yoksulluğunun temel nedenlerini oluşturuyor.

Kadın, Genç ve Çocuk ve Diğer Dezavantajlı Grupların Yoksulluğu

Sadece işçiler ya da emekliler değil; işsizler, küçük esnaf, gençler, kadınlar, çocuklar da açlık sınırının altında bir gelirle yaşamlarını sürdürmeye çalışıyor. Türkiye'de bir zamanlar orta sınıfı oluşturan kesimlerden olan memurlar, akademisyenler, öğretmenler, doktor-

lar, mühendisler ve esnaf ancak yoksulluk sınırının altında gelir elde edebiliyor.

TÜİK'in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması'na göre (2025); 2025 yılında kadınların parasal geliri erkeklerin gelirlerindeki artışın sadece %77'si kadar arttı. Gelir elde eden erkeklerde bir yıldaki ortalama gelir artışı 180,505 TL olurken, kadınlarda bu artış ortalama 149,163 TL olarak gerçekleşti. Bu veriler sadece emek-sermaye gelirleri ve bölgesel gelir eşitsizlikleri değil, ülke genelinde erkek-kadın eşitsizliğinin de giderek arttığını ortaya koyuyor (TÜİK, Gelir Dağılımı İstatistikleri, 2025, <https://tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 26 Aralık 2025).

OECD çocuk yoksulluğunu; "gelirleri yoksulluk sınırının altında olan ailelerdeki çocukların yoksulluğu" olarak tanımlıyor. Yoksulluk sınırı ise bir ülkedeki medyan gelirin yarısından az gelir olarak tanımlanıyor. Bu bağlamda, Türkiye görece çocuk yoksulluğu açısından OECD ülkeleri arasında Kolombiya'dan sonra en yüksek orana sahip ülke konumunda (Kolombiya: %35,8; Türkiye: %33,8). Neo-liberalizm altında, daha önce kamu kurumları tarafından sağlanan eğitim, sağlık ve bakım gibi bir dizi hizmetin özelleştirilmesi bu hizmetlerin halka maliyetini büyük ölçüde artırdığından halkı yoksullaştırıyor.

Çok Boyutlu Yoksulluk

TÜRK-İŞ, 2026 Haziran ayı için 4 kişilik bir ailenin aylık ve yoksulluk sınırını (sadece aylık gıda harcaması tutarı-açlık sınırı) 35, 759 TL, gıda ile birlikte diğer tüm temel harcamalar için hane-ye girmesi gereken toplam

gelir tutarını (yoksulluk sınırı) 116,478 TL, bekâr bir işçinin aylık yaşama maliyetini 46,248 TL ve mutfak enflasyonunu aylık %1,70 ve yıllık %40,58 olarak hesapladı (<http://www.turkis.org.tr/turk-is-mayis-2026-aclik-ve-yoksulluk-siniri>, Erişim Tarihi: 1 Haziran 2026).

Diğer yandan, ‘çok boyutlu yoksulluk endeksi’, yoksulluğun daha gerçek bir resmini elde etmek için bir ülkedeki hane halklarının yüzdesini üç boyuta (parasal yoksulluk, eğitim ve temel altyapı hizmetleri) göre ölçen bir endeks. Yani, refahın boyutlarını parasal yoksulluğun ötesinde değerlendiren, yoksulluğun karmaşıklığını yakalamanın asıl yolu. Bu, eğitim ve temel altyapıya erişimin yanı sıra, kişi başı 2,15 dolarlık uluslararası yoksulluk sınırı dâhil edilerek, yoksulluğu parasal yoksullukların ötesinde anlamaya çalışan bir yöntem.

Böylece endeks, yeterli barınma, çocuk ölüm oranı, temiz su, hijyen, yemek pişirme olanakları ve elektrik arzı dahil olmak üzere 10 temel göstergesi ile ölçüldüğünde, yoksullukla karşı karşıya kalan hane sayısını gösteriyor. Bu bağlamda, nitelikli eğitim, sağlık, ulaştırma, barınma ve alt yapı gibi kamusal hizmetlerin metalaştırılıp özelleştirilmesi yüzünden düşük gelirli insanların bu hizmetlere yeterince erişememesi, ülkedeki gerçek yoksulluğun çok daha büyük boyutlarda olduğunun bir göstergesi.

İnsanlar geçimlerini sağlama- larını zorlaştıran hayat pahalılığı artışları nedeniyle zorlandıklarında buna en az iki farklı şekilde uyum sağlıyorlar: servetlerinden harcaya- rak veya borçlarını artırarak ve tüketimlerinin bileşimini değiştirerek (“zaruri” olarak kabul edilen kalemlere daha az zaruri olarak kabul edilen diğer kalemlere göre öncelik

veriyorlar). Böylece, kişilerin gelirleri düştüğünde bile, servetlerini azaltarak ya da borçlanarak daha önceki harcama düzeylerini koruyabilirler. Ancak, harcamalarının miktarı değişmese bile servetleri azalıyorsa bu durum bir yoksullaşma belirtisidir. Kısaca, bireylerin servetlerinden mahrum bırakılmasının yaygın olduğu neo-liberal kapitalizmde yaygın bir mülksüzleşme yaşanıyor.

Adaletsiz Vergiler Yoksulluğu Artırıyor

Vergiler hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline geldi. Birçok yaza göre vergi uygar toplum olmanın bir bedelidir. Ancak bu vergiler adaletsiz bir biçimde alındığında, bu otoriter ve adaletsiz bir düzenin neden olduğu bir fatura demek oluyor.

Öyle ki güne başlarken üç ayrı vergi (KDV, Çevre Temizlik Vergisi, Atık Su Bedeli) ödeniyor (sabah elimizi yüzümüzü yıkamak için musluğu açtığımızda, sabun ve kâğıt havlu kullandığımızda, deodorant-parfüm sıkığımızda, tıraş köpüğü kullandığımızda). Cep telefonu ile konuşurken dört adet, telefon şarja takıldığında ise üç adet vergi ödeniyor. Otomobile, cep telefonuna, öğrencinin tabletine, bilgisayarına TRT bandrol ücreti, 1.250 TL yurt dışına çıkış harcı ödeniyor. Vergi ödemek amacıyla elektronik olarak verilen beyanname için dahi “damga vergisi” ödeniyor. Bir paket sigarada vergi oranı ortalama %80. Diğer yandan 70’lik bir rakının satış fiyatındaki vergi oranı, rakıdaki alkol oranının iki katından fazla. Kendine bir otomobil alan birisi, çok yüksek KDV ve ÖTV nedeniyle adeta iki otomobil fiyatını da vergi biçiminde devlete vermek zorunda kalıyor. Bir asgari ücretli brüt maaşının tamamı ile 84,6 ay çalışarak alt segment bir otomobil alabiliyor. Bunun da 45.6 ayı bu otomobilin vergisine gidiyor. (Almanya’da bir asgari ücretli aynı otomobili brüt maaşının tamamı ile 15,4 ayda alabiliyor. Onun da sadece 2.4 ayı vergi için). Elmaştan, pırlantadan alınmayan ÖTV doğalgazdan, akaryakıttan, soğuk çaydan alınıyor. Binlerce euroluk lüks marka bir çanta ya da bir çift ayakkabı alırken %10 KDV ödenirken, halk tezek yaktığında %20 oranında KDV ödüyor (<https://x.com/ozanbingoll>, Erişim Tarihi: 25 Haziran 2026).

Bu örnekler daha çok dolaylı vergi biçiminde (KDV, ÖTV) alınan vergilere ait. Ancak bu vergilerin toplam vergilerin içindeki payı ne-redeyse %70’e kadar çıkıyor. Bu vergileri ücretlilerin, emekçilerin ağırlıklı olarak ödediği ortada. Diğer yandan dolaysız vergiler olarak adlandırılan ve başını gelir vergisinin çektiği vergilerin de büyük çoğunluğunu ücretliler ödüyor. Servet vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı ise %1-2’yi geçmiyor.

Gelir Vergisinde Tarife Adaletsizliği

Gelir vergisi uygulamasındaki en büyük adaletsizliklerden biri, ücretlilerin bir yıl içinde birkaç kez üst vergi dilimine girmeleri. Bu da vergi tarife dilimlerini işçilerin ücretlerini maaşlarını kemiren gizli bir vergi zammına dönüştürüyor (Agm).

2026 yılı için yeniden değerlendirme oranı %25,49 olarak uygulanıyor. Bu oran; Gelir Vergisi, Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV), ehliyet/pasaport harçları, trafik cezaları ve damga vergisi başta olmak üzere birçok maktu vergi ve harcın güncellenmesinde baz alınıyor. Yani 2026 yılında geçerli olacak; Gelir Vergisi tarife dilimleri, damga vergileri, harçlar, cezalar, istisna ve beyan sınırları gibi birçok tutar yeniden değerlendirme oranında artırılarak hesaplanıyor. Nitekim, Gelir Vergisi tarifesindeki gelir dilimleri, yeniden değerlendirme oranında artırılarak (%5’e kadar olan kesirler de silinince) 2026 yılı için geçerli olan Gelir Vergisi tarifeleri aşağıdaki şekilde oluştu:

Gelir Vergisi Tarifesi (Ücretliler)

2026 takvim yılı (G.V.K. madde:103) Gelir Vergisi Tarifesi	
190.000 TL'ye kadar	15%
400.000 TL'nin 190.000 TL'si için 28.500 TL, fazlası	20%
1.000.000 TL'nin 400.000 TL'si için 70.500 TL, (ücret gelirlerinde 1.500.000 TL'nin 400.000 TL'si için 70.500 TL), fazlası	27%
5.300.000 TL'nin 1.000.000 TL'si için 232.500 TL, (ücret gelirlerinde 5.300.000 TL'nin 1.500.000 TL'si için 367.500 TL), fazlası	35%
5.300.000 TL'den fazlasının 5.300.000 TL'si için 1.737.500 TL, (ücret gelirlerinde 5.300.000 TL'den fazlasının 5.300.000 TL'si için 1.697.500 TL), fazlası	40%

Kısaca; 190.000 TL'ye kadar olan ücret matrahı %15 oranı üzerinden vergilenir. 190.000 TL'yi aşan ancak 400.000 TL'yi aşmayan kısım için vergi oranı %20 olur. 400.000 TL'yi aşan ancak 1.500.000 TL'yi aşmayan kısım için vergi oranı %27 olarak uygulanır. Gelirin 1.500.000 TL'yi aşan ancak 5.300.000 TL'yi aşmayan kısmı için vergi oranı %35'e çıkar. 5.300.000 TL'yi aşan kısım için ise vergi oranı %40 olur.

Dolayısıyla da tarife dilimleri ne kadar düşük belirlenirse, ücretli o kadar kısa sürede üst dilime geçer ve vergisi artar. Böylece, bordro mahkûmlarının yılın ilk ayında aldıkları net ücreti, üst dilime çıktıkça kırpılır ve küçülür (Agm). Bu nedenle de tarife dilimlerinin (özellikle de ilk iki tarife) yeterince yüksek tutulması emekçilerin lehinedir.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanının yeniden değerlendirme oranından daha düşük ya da daha yüksek bir oran belirleme konusunda yetkisi bulunuyor. Eğer Cumhurbaşkanı bu yetkisini gelir vergisi tarifesi için artırarak kullanmış olsaydı, ücret geliri elde edenlerin gelir vergisi tarifelerinden kaynaklanan mağduriyetleri bir nebze azaltılabilecekti. Ancak Cumhurbaşkanı bu yetkisini kullanmadı.

Oysa Gelir Vergisi tarife dilimleri hesaplanırken yeniden değerlendirme oranı kuruşu kuruşa uygulansaydı (%5'lik kesikler dikkate alınmaz denilmeseydi), ilk dilim bugün 190.000 TL değil, 521.210 TL olacaktı. Bu da ücretlilerin gizli bir biçimde vergilenmesini önleyecekti. Örneğin 2026 yılının başında 100.000 TL brüt ücreti olan bir işçi her ay 5.000 TL ve yılda 60.000 TL daha az vergi ödeyecekti (Agm).

2026 YILINDA AYLIK 100.000 TL BRÜT MAAŞ ALAN ÜCRETİNİN TARİFE ZULMÜ NEDENİYLE UĞRADIĞI GELİR KAYBI HESABI

Ücret (Brüt TL)	Uysurlar	Mevcut durum (TL)	2000 yılından bu yana Yeniden Değerleme Oranı kuruşu kuruşuna uygulansaydı (TL)
Aylık 100.000 Yıllık 1.200.000	Yıllık Matrah	1.020.000,00	1.020.000,00
	Yıllık Gelir Vergisi	237.900,00	177.939,50
	Yıllık Asgari Ücret İstisnası	57.881,23	57.881,23
	Net Gelir Vergisi	180.018,77	120.058,27
	Tarife dilimi nedeniyle bir yılda fazla ödenen gelir vergisi	59.960,50	

2000 yılında Gelir Vergisi tarifesinin brüt aylık asgari ücrete oranı 21 kat iken, bu oran 2026 yılında 5,8'e kadar düştü. Kısaca, gelir vergisinin ilk dilimi asgari ücretteki artış kadar arttırılmayınca, işçiler zam aldıktan birkaç ay sonra ikinci dilime girerek %15 yerine %20'den başlayan oranlardan vergilendiriliyor.

Ücret üzerindeki vergi ve prim yükü, yalnızca çalışanların eline geçen net maaşı değil; işveren maliyetlerini, kayıtlı istihdamı, gelir dağılımını ve sosyal refahı da doğrudan etkileyen çok boyutlu bir alan haline gelmiş durumda.

Ücretliler üzerindeki ağır vergi yükü

OECD yaklaşık 25 yıldır ücretler üzerindeki vergi yükünü özel olarak takip edip raporluyor. OECD verilerine göre; Türkiye'de ortalama ücretli bekâr bir çalışanın toplam vergi yükü 2025 yılında %40,3 seviyesine yükseldi. OECD ortalaması ise %35,1 olarak gerçekleşti. Ayrıca, OECD ülkelerinin önemli kısmında çocuk sahibi ailelere vergi avantajları ve sosyal destekler sağlanırken, Türkiye'de iki çocuklu tek gelirli bir aile için vergi yükü %40,3 ile OECD'nin en yüksek seviyesinde bulunuyor. OECD genelinde çocuk sahibi olmak ortalama vergi yükünü yaklaşık 8,9 puan azaltırken, Türkiye'de çocuklu ve çocuksuz çalışanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuyor. Son olarak, Türkiye'de ortalama ücretli bir çalışanın net ortalama vergi oranı %29,3 seviyesinde iken, OECD ortalaması %25,1. Başka bir ifadeyle OECD'de çalışanlar brüt maaşlarının ortalama %74,9'unu net olarak elde ederken, Türkiye'de bu oran %70,7 seviyesinde ka-

lıyor. Bu sonuçlar Türkiye'yi, ücret üzerindeki toplam yük bakımından OECD ülkeleri arasında üst sıralara taşıyor (OECD, Taxing Wages 2026, The Progressivity of Labour Taxation in OECD Countries, 2026'dan aktaran Taxademy, OECD Ücret Vergileri Raporu (2026) | Türkiye İçin Alarm Veren Sonuçlar, Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2026).

Sermayeye Sağlanan Devassa Boyutta Vergi Teşviki

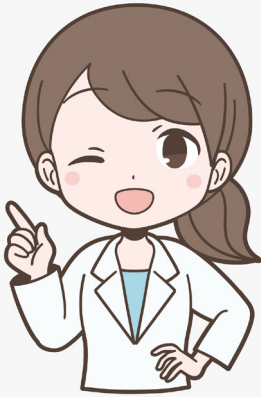
Diğer yandan, Hükümet her yıl büyük sermayeden alması gereken vergiyi; "vergi istisnası, indirimi ve muafiyeti" adı altında almaktan vazgeçiyor. 2024 yılında 2 trilyon 200 milyar TL ve 2025'te 3 trilyon TL olarak belirlenen bu sermaye destekleri 2026 yılında 3,6 trilyon TL'ye yükseltildi (2026 Yılı Merkezi Yö-

netim Bütçe Kanunu ve Bağlı Cetveller, s. 68-75). Vazgeçilen bu vergilerin bir kısmı asgari ücretin vergi dışı bırakılmasıyla ilgili olsa da asıl olarak sermaye kesimini ilgilendiriyor. Nitekim bu yıl Kurumlar Vergisi biçiminde sermaye kesiminden alınmasından vazgeçilecek olan miktar 768 milyar TL'yi geçiyor.

Böylece, iktidar bloku 2026'da şirketlerden 1 trilyon 741 milyar TL tutarında Kurumlar Vergisi almayı hedeflerken, bunun %44'üne denk düşen bir miktardan da (768 milyar TL) vazgeçti. Vazgeçilen bu vergi gelirleri hedeflenen bütçe açığından 900 milyar TL daha fazla. Yani eğer bu vergiler toplansa bütçe açık değil fazla verecek. Vazgeçilen vergilerin tutarı toplam vergi gelirlerinin %23'ünü oluşturuyor. Yani devlet topladığı her 100 TL'lik vergi kadar 23 TL'lik vergiyi almaktan feragat ediyor.

Dahası, iktidar, bu yılki bütçeden faizciye 2,7 trilyon TL ve Kamu Özel İş birliği projelerine yapılacak ödemeler için 238 milyar TL ayırdı. Bu ödeneğin 101,8 milyar TL'lik kısmı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Karayolları Genel Müdürlüğü projelerine tahsis edildi. Keza, Kur Korumalı Mevduat (KKM) zararı toplamda 833 milyar TL'yi buldu. Buna karşılık KKM geliri (faiz) elde edenlerden vergi alınmadı.

NATO: Kimi Savunuyor?

Bilgine'ye soruldu:

Savaşa bir anlaşma ile ara verildiği bir anda, 7-8 Temmuz tarihlerinde, 32 NATO devlet başkanı ve kilit ortakları, NATO 3.0 adı verilen bir vizyon çerçevesinde İttifak'ın 36. zirvesi için başkent Ankara'da bir araya geldiler. ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) tarafından ortaya atılan bu vizyona göre Avrupa kendi konvansiyonel savunması için birincil

sorumluluğu üstlenecektir. Böylece ABD, Avrupa'nın başlıca silah tedarikçisi ve NATO'nun nükleer caydırıcılığının sağlayıcısı olarak görev yaparken, başka bölgelerdeki önceliklerine odaklanma imkânı bulacaktır. Nitekim NATO müttefikleri toplamda 50 milyar dolardan fazla tutarda yeni alımlar yapacaklarını açıkladılar. (Silah satışı yapacak olan ABD'li şirketler arasında dünya devleri olan Northrop Grumman ve Lockheed Martin de bulunuyor).

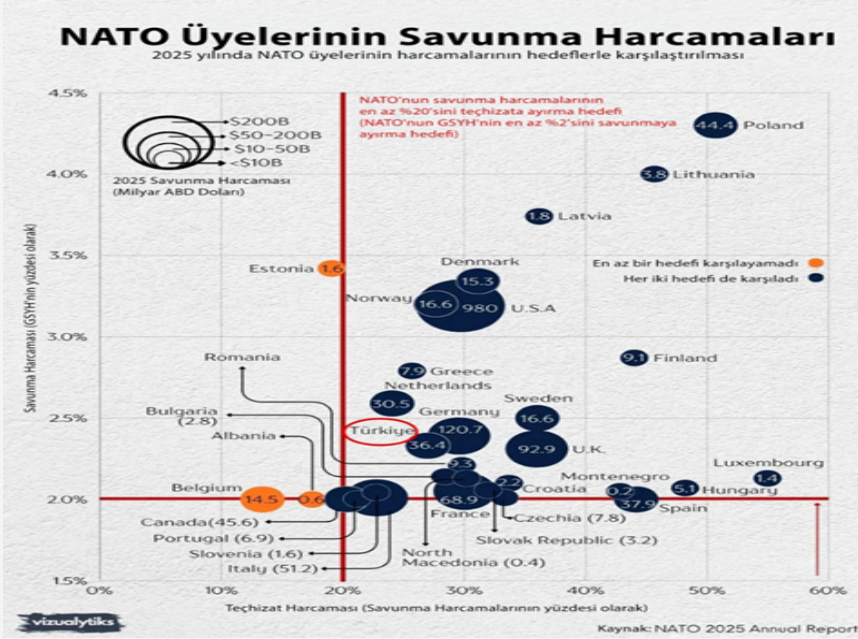
Zirve sonrası yayınlanan ortak bildiride en dikkat çekici başlıklardan biri savunma sanayii konusundadır. Müttefikler 50 milyar doların üzerinde yeni savunma tedariki ve ortak projeler için taahhütte bulunurken, savunma ticaretindeki engellerin kaldırılması ve ortak üretim kapasitesinin artırılması hedefi de açık şekilde ifade edildi. Bu yaklaşım, NATO'nun yalnızca askerî bir ittifak değil, aynı zamanda ortak bir savunma üretim ekosistemi oluşturma arayışında olduğunu gösteriyor.

Türkiye açısından ise bu madde gerek ABD'nin gerekse Avrupalı müttefiklerin uyguladıkları silah ambargolarının kaldırılması yönünde bir irade bildirimi olarak kayıtlara geçti. Türkiye-ABD ilişkilerinde uzun süredir kriz başlığı olan F-35 dosyası konusunda ise zirveden (Trump'ın verdiği sözler dışında), sorunun çözüldüğüne dair somut bir sonuç çıkmadı. Diğer yandan, NATO zirvesi için genel bütçeden 11,6 milyar TL'ye varan bir harcama yapıldı. Buna Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan reklam pano harcamaları dahil değil.

Keza, Trump'ın daha önce yaptığı dayatma sonucunda, üye ülkelerin 2030 yılına kadar askeri harcamalarını GSYH'lerinin %5'ine kadar yük-

seltmeleri doğrultusunda alınan karar, diğer ülkeler gibi Türkiye ekonomisini de zora sokacaktır.

NATO nedir, nasıl ortaya çıktı?

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü), 32 Kuzey Amerika ve Avrupa ülkesinden oluşan siyasi ve askeri bir ittifaktır. 1949 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması'nın imzalanmasıyla kurulan bu örgüte Türkiye 18 Şubat 1952 tarihinde katıldı.

Bu örgütün temel amacının, "kolektif savunma yoluyla üye ülkelerin özgürlüğünü ve güvenliğini korumak" olduğu ileri sürülmektedir. İttifakın temel taşı olan 5. maddeye göre "Avrupa veya Kuzey Amerika'daki bir veya daha fazla üye devlete yönelik silahlı bir saldırı, tüm üye devletlere yönelik bir saldırı olarak kabul edilir". Keza, "saldırganlığı caydırmak amacıyla siber ve uzay savunmasının yanı sıra nükleer, konvansiyonel ve balistik füze yeteneklerinin bir karışımı uygulamaya sokulur". Ayrıca, "küresel istikrarı teşvik etmek amacıyla kriz önleme faaliyetlerinde bulunmak ve üye olmayan devletlerle ortaklık kurmak, NATO'nun hedefleri arasındadır (<https://www.nato.int/en/what-is-nato> Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2026).

NATO, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından, batılı kapitalist ülkelerin Sovyetler Birliği'ne ve komünizme karşı siyasi ve askeri bir ittifakı olarak gündeme getirildi. Örgütün kurucu üyeleri; Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Portekiz'deki Salazar diktatörlüğü de dahil olmak üzere Batı Avrupa'dan 10 devletti. İttifakın ilk genel sekreteri Baron Hastings Ismay, ittifakın amacını açıkça şöyle ifade etmişti: "Sovyetler Birliği'ni dışarıda, Amerikalıları içeride ve Almanları zapt altında tutmak." İngiltere, Fransa ve Belçika daha önce benzer bir anlaşma imzalamışlardı, ancak bir araya gelseler bile, Sovyetler Birliği'ne ya da gelecekte yeniden güçlenecek Almanya'ya karşı koyamazlardı. Her biri birer sömürge imparatorluğu olan bu gerileyen güçler, dünyadaki statülerini korumak için 1945 sonrası dünyanın en büyük gücü olan ABD ile bir ittifaka ihtiyaç duyuyorlardı. İkinci Dünya Savaşı'ndaki zaferin hemen ardından, ABD'nin, ellerindeki sömürge imparatorluklarını almak istemesinden de endişeliydiler (<https://mronline.org/2024/04/11/nato-75th-anniversary-a-guarantor-of-war> Erişim Tarihi: Temmuz 2026).

Diğer yandan, bugün NATO, Kuzey Amerika ve Avrupa ile sınırlı kalmayıp Asya'da varlığını genişletiyor: Japonya ve Güney Kore gibi yeni ortak ülkeleri bünyesine katarak Hint-Pasifik bölgesine ilerliyor ve Çin ile bir çatışma arayışında. ABD ve diğer NATO üye ülkelerinin askeri harcamaları rekor seviyelere tırmanıyor. Silah tedarikçileri kârlarını artırırken, devasa silahlanma maliyetleri halkların sırtına yükleniyor. Aşırı genişleme, toplumsal kargaşa ve gerginliğin tırmanma riski, bu genişlemeci güç politikasının belirgin özelliğidir. Tüm bunlar, ittifakın meşruiyetini daha önce görülmemiş bir şekilde sorgulatıyor. Şöyle ki, NATO'nun kuruluşundan kanlı geçmişine ve günümüze kadar uzanan aşağıda özetlenen üç büyük efsane söz konusudur (<https://mronline.org/2024/06/05/the-three-great-myths-of-nato/> Erişim Tarihi: 5 Haziran 2024):

(i) Savunma ve uluslararası hukuk efsanesi: NATO bir savunma ittifakı olduğu durmadan tekrarlanan bir anlatıdır. Ancak bu askeri ittifakın tarihine bakıldığında şunu görmek mümkündür: Ne NATO'nun kurulduğu dönemde, karşılıklı savunma ana odak noktasıydı ne de son on yıllarda NATO'nun sergilediği tutumda savunma odaklı bir yaklaşımdan söz edilebilir. NATO, Soğuk Savaş döneminde "stay behind" grupları (Gladyo) aracılığıyla kendi darbe mekanizmalarına güveniyordu. Bunlar, darbeler dâhil olmak üzere, NATO üyeliğini sorgulayan sol muhalif siyasi güçlerin iktidara gelmesini aktif olarak engellemek için terörist yöntemlere de başvurmak-tan çekinmediler.

(ii) Demokrasi ve hukukun üstünlüğü efsanesi: Tüzüğü

göre; NATO üyeleri “demokrasi, bireysel özgürlük ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayalı olarak halklarının özgürlüğünü, ortak mirasını ve medeniyetini korumaya” kararlıdır. Ancak bu, 1949 yılında bile apaçık bir yalandı. ABD’nin başından beri diktatörlükler ve faşist rejimlerle anlaşmalar yaptığı yer sadece Latin Amerika değildi. Avrupa’da da NATO müttefikleri arasında yer alanlar da sadece demokrasiler değildi. Öyle ki, ABD, İspanya’nın faşist diktatörü Franco ile ikili güvenlik anlaşmaları imzaladı; Portekiz’in faşist diktatörlüğü ise NATO’nun kurucu üyelerinden biridir. Diktatör Salazar’ın gizli polisi, muhalifleri işkenceyle öldürürken ve Portekiz kolonilerinde toplama kampları kurarken, ABD Portekiz’i demokratlar topluluğuna dâhil etti. Son olarak, Türkiye’de yapılan 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından binlerce siyasi tutuklu işkence gördü. 650.000 siyasi tutuklama, 7.000 idam cezası talebi, 571 idam cezası hükmü verildi ve 50 idam infaz edildi, ayrıca işkence sonucu en az 171 kişi öldürüldü. O dönemde de bugün de Türkiye hâlâ NATO üyeliğini korumaktadır. Askeri darbe sonrasında bile ABD ve müttefiklerinden kapsamlı askeri yardım alıyor. Bugün Türkiye NATO tarafından Rusya, Çin ve İran’a karşı bir ileri karakol muamelesi görüyor.

(iii) Değerler ve insan hakları topluluğu efsanesi: “Ortak değerlerimiz (bireysel özgürlük, insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü) bizi bir-

leştiriyor.” NATO, 2022 Stratejik Konsepti’nde kendini bu şekilde bir değerler topluluğu olarak tanıtıyor. Oysa ABD’nin Rhode Island eyaletindeki ünlü Brown Üniversitesi, yalnızca son 20 yıl içinde ABD ve müttefiklerinin yürüttüğü savaşlar nedeniyle 4,5 milyon kişinin hayatını kaybettiğini belirtiyor. Yani NATO, insan haklarını koruyan bir topluluk değil, aksine NATO, üyelerinin işlediği insan hakları ihlallerine karşı koruyucu bir şemsiye görevi görüyor. Ve bu ihlal, hiçbir şekilde sadece kitlesel silahlanma diktatörlüğü altında sosyal insan haklarının ihlaliyle sınırlı değildir. Aksine, NATO, üye devletleri tarafından işlenen savaş suçlarına karşı cezasızlık politikası izliyor.

Kuruluşundan 77 yıl sonra bugün, bu askeri ittifak, küresel genişlemesi ve çatışmalarıyla dünyayı hiç olmadığı kadar üçüncü bir dünya savaşının eşiğine sürüklediği gibi, askeri harcamalarda yarattığı patlama ve küresel ısınmaya neden olan savaşçı politikalarıyla halkları yoksullaştırıyor, doğayı tahrip ediyor.

Aşırı büyük savunma bütçesi

Türkiye’de toplam büyüklüğü 18 trilyon 929 milyar TL olan 2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinden 2,5 trilyon TL ile savunma harcamalarına ayrılan pay %12,3’ü buluyor. Böylece savunma harcamaları ilk kez faiz harcamalarından sonra ikinci en büyük harcama kalemidir ve bu haliyle eğitim harcamalarının da üstündedir (2026 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ve Bağlı Cetveller).

Yani ülke olarak savunmaya gereğinden fazla para harcıyoruz. Ayrıca tam olarak neyi, neden savunduğumuzu ve önemli olduğunu düşündüğümüz her şeyi savunma kapasitesine sahip olmak için neye harcama yapmamız gerektiğini de bilmiyoruz: Büyük servetleri mi savunuyoruz, demokratik kurumlarımızı mı savunuyoruz, bu ülkenin halkını mı savunuyoruz, yoksa sınırlarını mı savunuyoruz? Altyapımızı mı savunuyoruz, savunma kapasitemizi mi savunuyoruz? Bunu tam olarak, biliyor muyuz?

Oysa bir savunma stratejisi, tek başına silah satın almak, silahlı kuvvetleri istihdam etmek veya hatta onları sahaya sürmekle ilgili değildir ve asla da olamaz; çünkü bunlar yalnızca en uç durumlarda gerçekleşir ve bu da stratejinin başarısız olduğu anlamına gelir. Savunma stratejisi, neyin değerli olduğunu, onu nasıl korumamız gerekebileceğini ve bu varlıkların güvenliğini sağlamak için gerekli olan tüm eylemleri tanımlamakla başlar.

Keza, savunmaya harcanan bunca kaynak sadece israf değil, aynı zamanda ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlama, ekolojiyi ve istihdamı koruma, yoksullukla mücadele ve sosyal refahı artırma gibi toplumun birincil hedeflerini feda etmek anlamına da gelmektedir.

TEZ-KOOP-İŞ SENDİKASI

Türkiye Ticaret, Kooperatif, Eğitim, Büro ve Güzel Sanatlar İşçileri Sendikası